

128

PER.

~~Vok~~ 142

VAK

No. Per 142
128

VOLLEDIG WOORDENBOEK

VAN

ALLE IN DE MUZIK VOORKOMENDE
VREEMDE UITDRUKKINGEN.

BENEVENS EENE

KORTE INLEIDING

TOT DE EERSTE GRONDEN DER MUZIK.

DOOR

JULIUS SCHUBERTH.

Naar de achtste verbeterde uitgave.

AMSTERDAM, H. J. OTTO.

VOORWOORD

bij de achtste uitgave.

Toen in 1830 de eerste uitgave van dit boekje verscheen, was het eenig in zijn soort. Thans bestaan er een menigte navolgingen. Desniettemin mag er toch nu eene achtste oplage van verschijnen en tot bewijs strekken, dat het practisch bruikbaar is. Immers men vindt hier juist wat de titel belooft. De inhoud geeft werkelijk alle de in de toonkunst voorkomende vreemde woorden en bovendien nog vele andere kunst-

— .

uitdrukkingen, wier verklaring mede noodzakelijk
voorkwam.

Mogten er evenwel muzikale vrienden zijn die meer
zouden verlangen, dan veroorloof ik mij de aandacht
te vestigen op mijn „Musikalisches Handbuch”
(nieuwe uitgave), waarin ook voorkomen de biografien
van componisten, virtuozen enz., ophelderingen be-
trekkelijk de compositieeler, beschrijving van muzijk-
instrumenten enz., waarvan dit slechts een uittreksel is.

JULIUS SCHUBERTH.

—

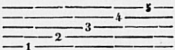
KORT OVERZIGT

DER

BEGINSELEN EN REGELEN,

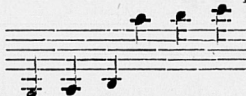
die bij het onderwijs in de Muziek
tot grondslag dienen.

De muziek wordt tot de aangename kunsten gerekend. Zij is de wetenschap toonen volgens regelen te verbinden, welke compositie- (harmonie-) leer genoemd wordt.

De teekens om toonen door schrift aan te duiden heeten noten; de vijf lijnen waarop zij aangewezen worden noemt men notensysteem of notenbalk.

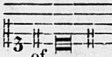

Dit systeem is echter niet voldoende om al de gebruikelijke noten aan te geven; men voorziet hierin door hulplijnen, die door den hals of kop der noten

worden gehaald, b. v.

Ter benaming der noten worden 7 letters gebruikt: *c, d, e, f, g, a, b*. Het aan het begin van een muziekstuk geplaatste teeken, sleutel genaamd, bepaalt den naam en rang der noot.

De meest gebruikelijke sleutels zijn:

1. De sophraan- of diskant-sleutel op de 1^e lijn
2. De viool- of G-sleutel op de 2^e lijn
3. De alt-sleutel op de 3^e lijn of *g*
4. De tenor-sleutel op de 4^e lijn of
5. De bas- of F-sleutel op de 4^e lijn *f*

De sophraan-, alt- en tenor-sleutels worden ook C-sleutels genoemd, omdat de noot op de lijn waarop de sleutel staat altijd C heet.

Er zijn in de toonkunst zeven natuurlijke toonen, waarbij nog een achtste wordt gevoegd, welke toon een octaaf hooger klinkt dan de eerste; daar nu deze acht toonen zich meermalen van de laagte naar de hoogte herhalen, worden deze ter gemakkelijker aanduiding in octaven ingedeeld, als volgt:

contra octaaf. groot octaaf. klein octaaf.

c d e f g a b c d e f g a b c d e f g a b

drie gestreken octaaf.

eens gestreken octaaf. twee gestreken octaaf.

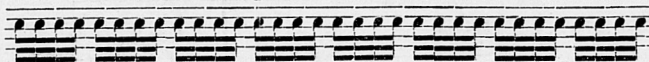

c d e f g a b c d e f g a b c d e f g a b

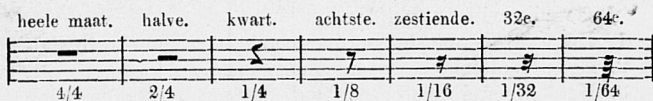
Over den vorm en de waarde van noten en rustteekens (pauzen).

De waarde of tijd lengte van eene noot of rust wordt door haar vorm aangeduid.

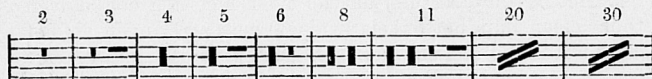
Een geheele of $\frac{4}{4}$ noot heeft twee halve, vier kwart, acht achtste, zestien zestiende en twee en dertig twee en dertigste deelen.

Rustteekens.

Rusten die langer dan ééne maat duren worden door cijfers aangeduid, zoo als:

Waarde van het punt.

Als vóór de noot of rust een punt staat, geeft dit eene verlenging met de helft der waarde, b. v.:

noten.
schrijfwijze.

rusten.
waarden.

noten.
rusten.

Wanneer vóór de noot twee punten zijn geplaatst, dan heeft het tweede punt de helft der waarde van het eerste.

schrijfwijze.

waarden.

enz.

Over de voortekens.

Deze zijn vijf in getal:

1. Het # (kruis) dat de noot met een halven toon verhoogt.
2. Het b (molteek.) dat de noot met een halven toon verlaagt.
3. Het \natural (herstellingsteeken) dat de door het # of b teeken veranderde noot of quadraat weder tot den vorigen staat terugbrengt.

4. Het \times (dubbelkruis) dat de noot met nog een halven toon meer dan het enkele kruis (#) verhoogt, even als het $\flat\flat$ (dubbel molteeken) nog een halven toon meer verlaagt dan het enkele molteeken (b).

5. Het teeken $\natural\sharp$ en $\natural\flat$ dat de door \times of $\flat\flat$ verhoogde of verlaagde noot weder voor een halven toon terugbrengt.

voorbld.

c cis e e es e b bes b c cis-cis cis d des-des des

Wanneer de voortekens aan het begin van een muziekstuk staan, gelden ze zoolang het stuk duurt, als ze niet door herstellingstekens (H) worden opgeheven; de voor enkele noten geplaatste teekens heeten toevallige voortekens en duren slechts ééne maat.

De maatsoorten.

Bij het begin van elk muziekstuk staat de maatsoort aangegevend. De C is het teeken dat iedere maat uit vier vierde deelen bestaat; de overige maatsoorten worden door getallen aangegeven: $\frac{3}{4}$, $\frac{2}{4}$, $\frac{3}{8}$, $\frac{6}{8}$, $\frac{1}{8}$, $\frac{6}{4}$, $\frac{3}{2}$ enz.

Over eenige voorkomende teekens.

Door deze teekens wordt de herhaling aangeduid van de daar tusschen geplaatste maten;

beteekent, dat zoowel het voorgaande als het volgende deel moet herhaald worden; C rustteeken, fermate, halt;

slotteeken;

dal segno-teeken, dat terugwijst

naar een dergelijk teeken; \wedge bijzondere nadruk op een toon;

crescendo;

decrescendo.

Afkortingen (abbreviatien).

De voornaamste zijn:

schrijfwijze.

uitvoering.

Versieringsteekens.

De voorstellen zijn kleine noten, die vóór grootere zijn geplaatst. Er zijn drie soorten: de lange voorslag, de korte en de dubbelslag.

1. Lange voorslag:

schrijfwijze.

uitvoering.

2. Korte voorslag:

schrijfw.

uitvoerg.

3. Dubbelslag :

schrijfwijze.

uitvoering.

De triller

wordt aangeduid door *tr* en bestaat in het snel op elkander doen volgen van twee toonen.

schrijfwijze.

uitvoering.

De sneltriller of mordent.

schrijfwijze.

uitvoering.

De intervallen.

Interval noemt men den afstand tusschen een toon en den grondtoon. Daar er nu zeven noten zijn, heeft men ook zeven hoofd-intervallen, die hier volgen:

prime. seconde. terz (grootte). kwart. kwint. sexte. septime.

octaaf. harde drieklank. zachte drieklank.

Over toonsoort en voorteekens.

<i>C dur.</i>	<i>G dur.</i>	<i>D dur.</i>	<i>A dur.</i>	<i>E dur.</i>	<i>B dur.</i>	<i>F^{is} dur.</i>
<i>A mol.</i>	<i>E mol.</i>	<i>B mol.</i>	<i>F^{is} mol.</i>	<i>C^{is} mol.</i>	<i>G^{is} mol.</i>	<i>D^{is} mol.</i>
<i>Ges dur.</i>	<i>Des dur.</i>	<i>As dur.</i>	<i>Es dur.</i>	<i>B dur.</i>	<i>F dur.</i>	
<i>Es mol.</i>	<i>Bes mol.</i>	<i>F mol.</i>	<i>C mol.</i>	<i>G mol.</i>	<i>D mol.</i>	

Toonladders.

1. De diatonische:

a) dur toonladder, klimmend.

afdalende.

b) mol toonladder, klimmend.

afdalende.

2. De chromatische:

klimmende met kruizen.

afdalende met mollen.

A

- A, al, all, alla, alle, (voorzetsel) op, bij, in, naar, met.
A of a (la) volgens de aretinische toonladder C dur, de zesde trap; volgens de diatonisch chromatische de tiende trap.
- A, de algemeen aangenomen stemtoon bij zamenspel en orkest, zij wordt gewoonlijk aangegeven door de oboe.
- a# beteekent a-dur }
a \flat of a b a-mol } in muzijkschrift.
- A of alla ballata, in ballade-stijl.
- A battuta, volgens maatslag, precies; ook bij recitativo's als weder in de maat gespeeld wordt.
- A bene placito, naar believen.
- A of alla capella, in kapel- of kerkstijl; ook van gelijke beteekenis als alla breve, eigenlijk echter: zang- en begeleiding unisono (in eenklank).
- A capriccio, naar willekeur, zonder juiste tijdmaat.
- A deux-mains, a due mani, tweehandig (bij pianoforte).
- A due, tweestemmig.
- A due corde, op twee snaren.
- A dur (la majeur) toonsoort in drie kruizen (fis, cis, gis).
- à la, naar de manier of wijze van.
- A la chasse, jagtmatig.
- A la mesure, zie a tempo.
- A livre ouvert, van het blad.
- A mezza voce, met halve stem.

- A moll (la mineur) toonsoort zonder voortekens, ook normaal mol-toonladder genaamd, van C dur afgeleid.
- A piacere of al piacer, a piacimento, naar believen, gewoonlijk langzamer.
- A poco poco, van lieverlede, trapsgewijze.
- A première vue, a prima vista, op het eerste gezicht, van het blad.
- A punto, punctueel, naauwkeurig.
- A punta d'arco, met de punt van den strijkstok.
- A quatre, a quattro, met de vier.
- A quatre mains, a quattro mani, vierhandig, bij pianoforte.
- A quatre parties, a quattro parti, à quatre voix, vierstemmig (zoowel vocaal als instrumentaal).
- A quatre seuls, a quattro soli, door het enkele kwartet uitgevoerd (bij meerstemmige muziekstukken).
- A suo arbitrio, a suo bene placito, a suo comodo, a suo luogo of loco, naar welgevallen in voordragt en tijd.
- A tempo, in de ingestelde tijdmaat.
- A tempo comodo, }
 A tempo giusto, } zie tempo.
 A tempo rubato, }
- A tre, driestemmig.
- A tre mani, driehandig, bij pianoforte.
- A tre parti, a tre voce, voor drie stemmen.
- A trois, driestemmig.
- A trois mains, driehandig, bij pianoforte.
- A trois parties, à trois voix, voor drie stemmen.
- A una corda, op ééne snaar.
- A vista, van het blad.
- A voce sola, voor ééne stem.
- A vue, van het blad.

- Abattimento, nederslag, bij het maatslaan.
- Abandonamento, met overgave.
- Abandono, overgave.
- Abbassamento, laten zinken, b. v. di mano, de handen laten zinken bij het maatslaan; di voce, de stem laten zinken.
- Abbellare, abbellire, versieren, schooner maken.
- Abbellimento, versiering.
- Abbreviare, abbreviëren, de schrijfwijze verkorten.
- Abbreviamenti, }
 Abbreviations, } verkortingen.
 Abbreviazione, }
 Abbreviatiën, }
- Aboderen (solmisare) noemt men zangoefeningen, waarbij de toonladder met de Italiaansche benaming, ut, re, mi, fa, sol, la, si, gebezigd wordt.
- A bene placito, zie ad libitum.
- Ab initio, verouderde lateinsche uitdrukking voor da capo.
- Afkortingen (woorden) de meest gebruikelijke zijn:
 NB. De afkortingen in het notenschrift, zie kort overzicht enz.
accel.	voor	accelerando.
accomp.	»	accompagnement.
adgo.	}	» adagio.
ado.		
ad l.	}	» ad libitum.
ad lib.		
alvia	»	alleluja.
all' ot	»	all' ottava.
allo.	»	allegro.
allgto.	»	allegretto.
andno.	»	andantino.
andte.	»	andante.

arc.	voor coll' arco.
arpio.	» arpeggio.
a t.	» a tempo.
basso en C. B.	» contra basso.
C. 8va.	» coll ottava.
C. D.	» colla destri.
C. L.	» col legno.
C. S.	» colla sinistra.
cad.	» cadence en cadenza.
cal.	» calando.
c. B.	» col basso.
clar.	» clarinetto.
claro.	» clarino.
co.	» corno.
cresc.	» crescendo.
D	» destra, droit.
D. C.	» da capo.
D. S.	» dal segno.
decrs.	» decrescendo.
dim.	» diminuendo.
div.	» divisi.
dol.	» dolce.
espr.	» espressivo.
f.	» forte.
fag.	» fagotto.
ff.	» fortissimo.
fl.	» flauto.
fp.	» forte piano.
fz.	» forzando.
G.	» gauche.
L.	» laeva.
leg.	» legato.
lo. of luo.	» loco of luogo.

lusing.	voor lusingando.
manc.	» mancando.
marc.	» marcato.
m. d.	» mano destra of main droite.
mez.	» mezzo.
m. v. (mzv.)	» mezzo voce.
mf. of mfp.	» meno of mezzo forte.
modto.	» moderato.
Ob.	» oboe of hautbois.
p.	» piano.
ped.	» pedale.
perd.	» perpendosi.
pf.	» piu forte.
pizz.	» pizzicato.
pp.	» piu piano, pianissimo.
rall.	» rallentando.
rf of rfz.	» rinforzando.
rit.	» ritardando.
riten.	» ritenuto.
S of sin.	» sinistra.
scherz.	» scherzando.
seg.	» segue.
sem.	» sempre.
sfz.	» sforzando.
sim.	» simile.
smorz.	» smorzando.
sost.	» sostenuto.
s. S.	» senza sordini.
s. T.	» senza tempo.
stacc.	» staccato.
string.	» stringendo.
T.	» tasto, tenore.
T.	» tutti, tempo.

ten.	voor tenuto.
Timp.	» timpani.
tr.	» trillo.
trem.	» tremulando.
Tromb.	» trombone.
Tromp.	» trompete.
t. s.	» tasto solo.
u. c.	» una corda.
unis.	» unisono.
V.	» voce.
Va.	» viola.
Var.	» variazione.
Vo.	» violino.
Vcello.	» violoncello.
V. S.	» volti subito.

Abonnement, verplichting tot deelneming.

Abrégé, inkorting, koppeling aan orgels; zie abstracten.

Abréger, inkorten.

Abruptio, onderbreking; plotseling invallende pauze.

Abstracten, smalle houten latten in orgels, die de windlade openen om de pijpen daardoor van wind te voorzien.

Academia, académie de musique, vereeniging van toonkunstenaren en muzijkvrienden ter bevordering der muzikale wetenschap.

Académie spirituelle, geestelijk concert.

Acathistus, lofzang ter eer van de maagd Maria.

Accarezzevole, } vleijend, liefkozend.
Accarezzevolmente, }

Accel, verkorting van accelerando, versnellend, snellere beweging.

Accélération, het haasten (jagen) in de beweging (tempo).

Accenti, accents, onveranderlijke voorslagen.

- Accento*, nadruk op sommige toonen.
Accentuation, nadruk, klem.
Accentus ecclesiastici, de melodie welke door de
 katholieke geestelijken meestal op éénen toon voor het
 altaar gezongen wordt; eertijds waren er zeven soorten,
 als: *immutabilis*, *medius gravis*, *acutus moderatus*,
interrogatus en *finalis*.
Acciaccato, onstuimig.
Acciacatura, korte voorslag ook zamenslag.
Accidens, *Accidenti*, toevallige verplaatsingteekens.
Accolade, haak, die bij piano- of meerstemmige muziek
 de notenbalken aan het begin van iederen regel met
 elkander verbindt.
Accommodare, een instrument op juiste wijze tot ge-
 bruik gereed maken.
Accomp., verkorting van *accompagnement*.
Accompagnamento, *accompagnement*, begeleiding.
Accompagnare, *accompagner*, *accompagneren*, een solo
 begeleiden.
Accompagnato, *accompagné*, begeleid.
Accompagnateur-trice, begeleider van een solostuk,
 ook wel generaalbasspeler.
Accoppiato, verbonden.
Accord, } kunstmatige zamenstemming van meerdere
Accordo, } toonen.
Accordando, zamenstemmend.
Accordare, *accorder*, stemmen, zamenstemmen.
Accordatore, *accordeur*, instrumentstemmer.
Accordion, een sinds ruim 20 jaren in zwang gekomen
 draagbaar klavier-windinstrument, waarvan de stalen
 veren door op- en nederhalen van den blaasbalg tot
 klank worden gebragt; uitgevonden door Damian te
 Weenen 1829.

- Accordo consono, dissono, consonante, dissonante
zamenklank (accoord.)
- Accordoir, stemhamer.
- Accrescendo, aangroeijend.
- Achtste noot, fusa, croche, croma.
- Achtste pause, demi soupir.
- Acte, hoofddeel van een dramatische voorstelling.
- Acteur, Actrice, een zanger (zangster) tevens in het
bezit van dramatische talenten.
- Acuta, scherp, gemengd orgelgeluid (mixtuur.)
- Acutezza, hoogte, scherpte.
- Acuto, scherp doordringend.
- Adagietto, kort, klein adagio.
- Adagio, matig langzaam. staat tusschen larghetto en
andantino in.
- Adagio assai, Adagio di molto, Adagio pesante.
Adagiosissimo, aanduiding van een zeer langzaam stuk.
- Addenda, bijvoeging.
- Addolorato, smartelijk, weemoedige uitdrukking.
- Adept, een ingewijde in de toonkunst.
- Adgo, Ado, verkorting van adagio.
- Adiaphonon, zes octaafs, niet stembaar klavier; het
geluid komt het orgel nabij. Uitgevonden te Weenen
in 1820 door den horologiemaker Schuster.
- Adirato, toornig.
- Adjuvant, een steun of hulp van een zanger of organist.
- Ad libitum, naar believen, vrijheid in maat of versiering
van noten.
- Adornamento, versiering.
- Adrianaalia, door keizer Hadrianus ingestelden muzikalen
wedstrijd.
- A due, tweestemmig.
- A due corde, op twee snaren.

Ad una corda, op één snaar.

A-dur, la majeur, toonsoort in drie kruisteevens.

Aeoline, zie Aeolodikon.

Aeolische toonsoort (modus aeolus) vijfde authentieke toonsoort der Grieken.

Aeolodikon ook Aeolodion, een met den klank van het orgel overeenkomend klavierinstrument, dat in plaats van pijpen stalen veren heeft, die door middel van een blaasbalg tot geluid gebragt worden.

Aeolomelodikon, ook choraleon genoemd, een verbeterd Aeolodikon, waarbij de stalen veren met klankpijpen verbonden zijn.

Aeolopantalon, verbinding van het vorige instrument met de pianoforte.

Aeolsclavier, een Aeolodikon, daarin verschillend dat hier de staafjes van hout in plaats van metaal zijn.

Aeolusharp, snareninstrument dat door luchtstroaming toon geeft.

Aequisonus, twee geheel gelijkklinkende toonen, eenklank.

Aequo animo, met gelatenheid, gemoedelijk.

Aesthetiek, smaakleer, de wetenschap van het schoone in de kunst, filosofie der schoone kunsten.

Aesthetisch, feine, juiste smaak.

Aevia, verkorting van Alleluja, Halleluja.

Affabile, vriendelijk, liefderijk, aangenaam, bevallig.

Affanato, onrustig, weemoedig.

Affetto, affect, hevige doch spoedig voorbijgaande gemoedsaandoening.

Affettuosamente, affettuoso, hartstogtelijk, met gevoel voorgedragen.

Afflitto, afflizione, bedroefd, weemoedig.

Affrettando, affrettoso, gejaagdheid in de maat.

Agevole, ligt, vlug.

Agevolezza, ligtheid, vlugheid.

- Aggiustamente, juist in de maat.
 Aggraver la fugue, vergrooting der fuga.
 Agilita, agilité, vluheid van voordragt.
 Agilmente, vrolijk, ligt.
 Agitamento, agitazio, sterke beweging, onrustig.
 Agitato, bewogen.
 Agitato con passione, hartstogtelijk bewogen.
 Agnus Dei, Lam Gods, vierde gedeelte eener mis.
 Agoge (grieksch) toonschaal.
 Agoge rhythmica, tempo, maat.
 Agréments, versieringen, voorstellen, enz.
 Aigu, hoog scherp.
 Air, aria.
 Air détaché, enkele aria uit eene opera, enz.
 Ais, la kruis, a \sharp .
 Ais-dur, la kruis majeur.
 Ais-mol, la kruis mineur, niet gebruikelijke toonsoort met zeven kruizen, verwant met Cis-dur.
 Akkoord, zie accord
 Akkordion, zie accordion.
 Akroama, oorverlustiging.
 Akromaten, muzikanten, zangers.
 Akromatische muziek, welluidende muziek.
 Akoustiek, geluidleer, klankleer, theorie der toonen.
 Eene grondige leerwijze dezer wetenschap vindt men bij Chladni, Akoustiek, 2 deelen; tot hiertoe het beste werk dat daarover handelt.
 Akteur, zie Acteur.
 Al, tot, aan.
 Aliquotentheorie is de leer om uit het medeklinken van een snaar of uit de natuurlijke toonen van een waldhoorn enz. de accoorden af te leiden en door getallen de intervallen te bepalen.

- Aliquottoon, bijtoon, die bij iedere snaar nevens den
hoofdtoon, die door hare spanning ontstaat hoorbaar zijn.
- A livre ouvert, van het blad.
- Alla all', naar de manier of wijze van - b.v. alla
caccia, jachtachtig.
- Alla ballata, in ballade stijl.
- Alla breve, op korte wijze, 2 tweede maat; zie ook
a capella.
- Alla caccia, zie caccia.
- Alla camera, in kamertoon, kamerstijl.
- Alla capella, in kapelstijl.
- Alla diritta, trapsgewijze, op- en afstijgend.
- Alla hanacca, hannaksche dansmelodie, polonaiseachtig.
- Alla militaire, militairement, martziaal.
- All' antico, ouden stijl.
- Alla Palestrina, op breedten, edelen kerkstijl.
- Alla Polacca, in polonaise tempo.
- Alla quinta, in de kwint.
- Alla russe, russische stijl.
- Alla siciliano, zie siciliano.
- Alla stretta, samengetrokken.
- Alla turca, turksch.
- Alla zingara, zigeunerwijze.
- Alla zoppa, hinkend, struikelend.
- Allegramente, opgeruimd, vrolijk.
- Allegretto, klein allegretto, iets langzamer dan
allegretto, tusschen andante en allegretto in.
- Allegretto, ligt, opgeruimd, niet zoo snel als allegro.
- Allagrezza } vreugde, opgeruimdheid.
Allegria }
- Allegressimo, zeer snel, bijna presto.
- Allegro, snel, levendig vrolijk, langzamer dan presto.
- Allegro assai, zeer snel en levendig.

- Allegro con fuoco }
 Allegro di molto } zeer snel en levendig.
 Allegro di braviera, een brillante, moeilijke com-
 positie snel uitgevoerd.
 Allegro furioso, hartstogtelijk snel.
 Allegro giusto, het juiste snelle tempo.
 Allegro ma non tanto }
 Allegro ma non troppo } niet te snel.
 Allegro moderato, matig snel, tusschen allegro en
 allegretto in.
 Allegro risoluto, vurig, beslist allegro.
 Allegro vivace, levendig allegro.
 Alleluja, Halleluja.
 Allemande, draaidans, duitsche nationale dans, in
 $\frac{3}{4}$ maat.
 Allentamento, vermindering, vertraging.
 Allentanto, }
 Allentato, } vertragend, verminderend, zinkend.
 Allgto, verkorting voor allegretto.
 All^o, verkorting voor allegro.
 All' improvista, op onvoorbereide wijze.
 Al loco, op dezelfde plaats.
 All' ot, verkorting van all' ottava.
 All' ottava, in het octaaf.
 All' unisono, in den eenklank.
 Alpenhorn, beteekend koehoorn, koereigen.
 All piacere, naar believen.
 Al rigore di tempo, streng in de maat.
 Al reverso, zie reverso of rovescio.
 Al segno, bij het teeken, dal segno, van het teeken af.
 Al tempo, naar de maat.
 Alt, alto, contr'alto, haute contre, de tweede van de
 vier hoofdstemmen, de hoogste na diskant of sopraan.

Alta, hoog, b.v. alta ottava, het hooge of hoogere octaaf spelend, wordt aangeduid door 8^a., wanneer dit teeken boven de noten staat worden ze een octaaf hooger gespeeld; staat het onder de noten dan een octaaf lager. Zie ook coll' ottava.

Altéré, alterato, veranderd.

Altération, alterazio, verandering der noot door een herstelteeken.

Alternamente,

Alternando,

Alternativo,

} afwisselenderwijze.

Alt-viool, zie Alto

Altist, altista, haute-contre, altzangeres.

Alto, alto-violà, altviool.

Alto-Basso, een veranderd venetiaansch snaren instrument.

Alt-Oboe, deze staat een kwint lager als de gewone Oboe en heeft den omvang van de Alt-viool, die zij door eene stomphoekige verlenging erlaugt; zij wordt ten onregte Engelsche hoorn genoemd. De behandeling van dit instrument is op kleine uitzonderingen na dezelfde als van de gewone oboe.

Alt' ottava, de noten een octaaf hooger te spelen.

Alto-violà, altviool, viola da braccia (daarvan het Duitse Bratsche) armviool, ter onderscheiding van Viola di Gamba, knievel; zij is van gelijke constructie als de viool, alleen een vierde grooter; zij staat een kwint lager als de viool en een octaaf hooger als de violoncel.

Altri, andere.

Alt-sleutel, staat op de 3e lijn, de daarop gestelde noot heet C.

Alt-stem, nagenoeg gelijk aan mezzo-sopraan, heeft een omvang van de kleine f tot de eensgestreken d.

Alzamento di mano, opslag van de hand bij het maatslaan.

Alzando, opheffend, stijgend.

Amabile, }
Amarevole, } liefelijk, aangenaam.

Amarezza, droefheid, bitterheid in uitdrukking.

Amateur, muzikliefhebber, dilettant.

Ambitus, diapason, toonenomvang, afstand tusschen den laagsten en hoogsten toon.

Ambrosiaansch gezang, het kerklied »Te deum laudamus.» Wij loven U o God.

Ambulant, rondtrekkend.

Ame, ziel, opstaand paaltje in strijkinstrumenten.

A-mol, la mineur, toonsoort zonder voorteekens, verwant met C-dur.

Amore (con) met liefde en lust.

Amorevole, zie amarevole.

Amoroso, innig, teder.

Amusement, klein bevallig muzijkstuk.

Anabasis, eene reeks klimmende toonen.

Anakamplos, eene reeks afdalende toonen.

Anakara, de keteltrom.

Anakarista, die de keteltrom slaat.

Anakrusis, opmaat.

Anaphora, herhaling van een onmiddelijk voorafgaand gedeelte.

Anasmonia, wanklanken.

Anche, pijpen, ook mondstuk der schalmei, oboe, fagot, enz.

Ancora, nogmaals, zie da capo.

Andamento, langzaam voortgaande, gedeelte eener fuga.

Andante, } gelijkmatig voortgaande, iets langza-
Andantamente, } mer tempo dan allegretto.

Andante cantabile, zangrijk of melodieus andante.

- Andantino, klein andante.
 Andno, verkorting van andantino.
 Anglaise, engelsche contradans.
 Angosciosamente, } angstig, onrustig.
 Angoscioso, }
 Anima, ziel.
 Animando, } bezield, belevendigend.
 Animato, }
 Animo, geest, moed.
 Animo corde. (Anemochord), een orgelinstrument met
 toetsen. De snaren worden door het nederdrukken
 der toetsen en door wind tot klank gebracht.
 Animoso, levendig, bezield.
 Anoner, stotteren, blijven steken, gebrekkig voordragen.
 Ansa, verouderde benaming voor toets (Griffbrett.)
 Aanslag, wijze waarop den toon op de piano wordt
 voortgebracht.
 Anteludium, voorspel.
 Anthem, zie anthiphonie.
 Anthema, grieksche volksdans.
 Anthologie, verzameling van uitgezochte muziekstukken.
 Anthologium, }
 Antiphonarium, } gezangboek der grieksche kerk.
 Anthropoglossa, een in orgels aanwezig register, ook
 vox humana genoemd.
 Antiphonie, benrtzang in de grieksche kerk tusschen
 priesters en gemeente.
 Antiphonon, opklimming in octaven, ook zamenklank
 van consonerende intervallen.
 Antistrophe, tegenstelling, antwoordend koor (in com-
 posities der romeinsche school van Palestrina).
 Antithesis, tegenstelling.
 Apertus, open, technische uitdrukking bij orgelbouw,
 wanneer eene stem niet gedekt is.

- Aphonie, stem- en toonloosheid.
 Apnoea, ademloosheid.
 A poco a poco, van lieverlede, langzamerhand.
 Apodipna, religieuse gezangen der Grieken.
 Apollo-Lyra, verouderd blaasinstrument in den vorm van een lyra, 1 voet hoog, $\frac{1}{2}$ voet breed en met 42 kleppen voorzien. Het wordt door een koperen mond-stuk ingeblazen.
 Apollonicon, een groot op het orgel gelijkend instrument, dat het effect van orchestinstrumenten weêrgeeft. Het is van gelijken bouwtrant als een reusachtig speeluurwerk en uitgevonden door Flight en Robson te Londen in 1828.
 Apotome, de grootste helft van een geheelen toon.
 Appassionato, hartstogtelijk.
 Appenato, lijdend.
 Applaus, applaudissement, bijval.
 Applauso, bijval.
 Applicatuur, vingerzetting bij piano, viool of guitarre.
 Appoggiando, } gehouden, gedragen.
 Appoggiato, }
 Appoggiatura, voorslagnoot.
 Apprestare, } een strijkinstrument juist en naauwkeurig
 Appreteren, } ter bespeling gereed maken, ook accommoderen.
 A première vue, } op het eerste gezigt van het blad
 A prima vista, } spelen.
 Apteren, even zoo als accommoderen.
 A punto, punktueel, naauwkeurig.
 A punta d'arco, met de spits van den strijkstok.
 Arbitrio, willekeurig, naar goeddunken.
 Arc, verkorting van coll' arco.
 Arcato, met den strijkstok gespeeld.

- Archet, Arco, strijkstok.
- Ardente, gloeiend, vurig.
- Ardito, stout in voordragt.
- Aretinische syllaben, de italiaansche benaming der noten, uitgevonden door Guido v. Arezzo, zij zijn ut (c), re (d), mi (e), fa (f), sol (g), la (a), si (b).
- Aria, air, zangstuk voor ééne stem met begeleiding van klavier of orchest.
- Aria concertata, concert-aria.
- Aria di bravura, bravour-aria, zangcompositie met veel snelle en moeilijke passages.
- Aria parlante, evenveel als recitatief.
- Arietta, kleine aria, eenvoudig lied.
- Arioso, zangerig, klein zangstuk.
- Armer la clef, voortekens stellen der toonsoort.
- Armoneggiare, zamenklinken, harmonieren.
- Armonia, zamenklank.
- Armonica, harmonica.
- Armonico, } welklinkend, harmonisch.
- Armonioso, }
- Arpa, la harpe, harp.
- Arpa doppia, dubbele harp.
- Arpeggiare, in gebroken akkoorden spelen.
- Arpeggiato, akkoorden die gebroken gespeeld worden.
- Arpeggiatura, passage in gebroken akkoorden.
- Arpège, Arpeggio, het snel achter elkander aanslaan der toonen van een akkoord.
- Arpinella, kleine harp.
- Arpio, verkorting van arpeggio.
- Arrangement, inrigting, omzetting.
- Arranger, een muzijkstuk voor een ander instrument omzetten, van toonsoort of anderzints veranderen, zonder de melodie te schaden.

- Arsis, opmaat, opslag in de maat. Vergelijk Thesis.
- Articolare, articuler, articuleren, de woorden van een zangstuk duidelijk uitbrengen.
- Articolatamente, } duidelijk uitgesproken.
Articolato, }
- Articolazione, articulatie, duidelijke uitspraak der woorden bij het zingen.
- Artiste, kunstenaar.
- As, la bémol, negende toon der diatonisch chromatische ladder.
- As-dur, la bémol majeur, toonsoort met vier molteekens.
- As-mol, la bémol mineur, toonsoort met zeven molteekens; verwant met Ces-dur, en harmonisch met Gis-mol, met 5 kruizen.
- Aspirare, aspireren, ook adembalen bij het zingen.
- Assai, zeer, veel.
- Assemblage, dubbelslag.
- Assoluto, ongebonden.
- Assonanz, gelijkkluidendheid van den toon.
- Assoneren, gelijkkluidenden toon hebben.
- Asthma, aamborstigheid.
- A suo arbitro, }
A suo bene placito, } gemakkelijkheid in voordragt en
A suo commodo, } in tempo.
- Asymphonie, wantoonig.
- A. T, verkorting voor a tempo.
- A tre, driestemmig.
- A tre mani, á trois mains, driehandig.
- A tre parti, voci, á trois parties, voix, voor drie stemmen.
- Attacca, staat gewoonlijk aan het slot van eene muziekafdeeling en beteekent: vang aan, speel verder.
- Attacca subito il seguente, vang dadelijk het volgende stuk aan.

- Attaccare, } invallen, aanvangen.
 Attaquer, }
 Atto, Acte, gedeelte eener opera.
 Attore-trice, acteur.
 Aubade, morgen of ochtendmuziek.
 Audace, koen, stout.
 Augmentatio, vermeerdering, vergrooting.
 Auletes, zoo noemden de Grieken fluitspelers.
 Aulos, de fluit of pijp.
 Aulozonum, de kruk aan het mondstuk der tongwerken
 van orgels.
 Aumentando, toenemend, voornemend.
 Authentiek, echt, zelfstandig.
 Automaat, een door mechaniek in beweging gebragt
 instrument, zelfwerking.
 Autor, uitvinder, vervaardiger.
 Ave, wees gegroet.
 Ave Maria, een katholiek kerklied.
 A vista, zie a prima vista.
 A voce solo, voor ééne stem alleen.
 Azione sacra, geestelijk muzikaal drama.

B.

- B, als verkorting beteekent basso.
 B, bémol, voorteecken, verlaagt de noot met een halven toon.
 BB, double bémol, dubbel mol, verlaagt de noot met
 een geheelen toon.
 B-dur, si bémol majeur, toonsoort met twee molteekens.
 B-mol, si bémol mineur, toonaart met vijf molteekens.
 B-quadrat, (♯) herstellingsteeken.
 Baccalaureus artis musicae, akademische waardig-

- heid, welke men door een dissertatie op muzikaal wetenschappelijk gebied moet verkrijgen.
- Bagatelle, kort, ligt, klein muziekstuk.
- Baguettes, klepels, voorwerpen om trommels en pauken te slaan.
- Balalaika, een russisch luitinstrument.
- Balancement, beving, tremolo.
- Ballata, ballade, zangstuk van duisteren, meestal historischen inhoud.
- Ballematia, }
Ballistia, } liederen in dansmaat.
- Balletto, (Ballo) ballet, theatrale dans, meestal met dramatische handeling.
- Ballo, dans.
- Ballonchio, italiaansche boerendans.
- Ballonzare, kunstmatig dansen.
- Banda, militair muzikkorps.
- Bandola, italiaansch luitinstrument.
- Bandora, op een Citer gelijkend instrument, met 12 stalen snaren.
- Bänkelsänger, op kermissen rondtrekkende personen, die geïllustreerde moord- en roofgeschiedenissen verhalen en bezingen.
- Barcarolle, Barcarola, gondel- en speeltaartlied der Venetianen.
- Barden, werden eertijds zangers genoemd, die tegelijk dichter en krijgsman, het volk door strijdliederen aanvuurden.
- Bardiet, strijdlied der Barden.
- Bardone, bourdon, benaming van lage orgeltoon.
- Bari-Basso, lagere bariton.
- Bariolage, passage op snareninstrumenten waarbij gebruik wordt gemaakt van de losse snaren.

- Bari-tenor, lage tenor.
- Bariton-clef, verouderd - zie F sleutel.
- Bariton, } bariton, hogere bas, halve bas.
- Baritono, }
- Baritonist, zanger wiens stem van de groote A tot de eens gestreken Fis reikt.
- Baritonclarinette, gewone clarinet, die door eene stomphoekige verlenging eenigzins de diepte van de violoncel erlangt. (Zie Bassethoorn).
- Barocco, baroque, wonderlijk, vreemd, barok.
- Barquarde, verouderd. (Zie Barcarolle).
- Barre, maatstreep
- Barre de luth, kam van de luit.
- Baryphonus, die een grove stem heeft, diepe baszanger.
- Bas, Basso, in alle soorten van muziek de diepe of onderstem, ook de laagste mannenstem.
- Bassa ottava, aanduiding als een gedeelte muziek dat een octaaf lager gespeeld moet worden.
- Basse chiffrée, becijferde bas, generaalbas.
- Basse-dessus, diskant of sopraan.
- Basse-clef, bas of F slentel $\underline{\text{F}}$, staat op de vierde lijn, de daarop voorkomende noot heet F.
- Basse contrainte, basfiguur, dat dikwijls herhaald wordt.
- Basse-contre, de lage basstem.
- Basse de cremone, } verouderde benaming van fagot.
- Basse de hautbois, }
- Basse d'harmonie, ophicleïde.
- Basse de viole, knievedel.
- Basse de violin, contraviool.
- Basse double, dubbele basviool, (grootste soort).
- Basse fondamentale, grondbas.
- Basse taile, bariton.

- Bassetto, kleine contrabas; iets grooter dan cello.
 Bassethoorn, (corno di bassetto) corne de basset, onjuiste benaming van een in driehoekigen vorm gebogen clarinet. (zie bariton clarinet).
 Basso, contra-bas, diepe mannenstem.
 Basso continuo, voortgaande bas.
 Basso ostinato, niet veranderde bas.
 Basso ripieno, basstem die meestal bij tutti's dient.
 Basson, fagot.
 Bassleutel, zie F-sleutel.
 Basstem, heeft een omvang van de groote F tot de eens gestreken E.
 Bâton, rustteeken.
 Bâton de mesure, maatstok, dirigeerstok.
 Battement, dubbelslag.
 Batterie, nederslag.
 Battere il tempo, de maat slaan.
 Batterie, trommelslag, akkoordbreking.
 Battimento, van dezelfde beteekenis als Mordente.
 Battuta, maatslag of maat.
 bb, dit teeken verlaagt de noot een geheelen toon.
 Bécarré, herstellingteeken (♯).
 Bellezza, schoonheid, b.v. van een toon.
 Bellicosamente, } krijgszuchtig.
 Bellicoso, }
 Bémol, verlaagteeken (b).
 Bémoliser, verlagen.
 Ben, bene, goed.
 Benedictus, gezegend, lofzang.
 Ben marcato, met nadruk voorgedragen, goed gemarkeerd.
 Ben tenuto, goed nitgehouden.
 Bes, b-mol.

- Bianca, halve noot.
 Bicinium, tweestemmig muzijkstuk.
 Bis, tweemaal.
 Biscroma, 32ste noot.
 Bissex, twaalfsnarige, eene soort van guitarre.
 Bizzarramente, op grillige, vreemde wijze.
 Bizzarria, fantastisch grillig, onvoorbereid tot een andere toonsoort overgaan.
 Bizzarro, wonderlijk, grillig, vreemd, barok.
 Blanche, zie Bianca.
 Bobisation, } solféges, zangoefening zonder text doch
 Bocedisation, } op de namen der noten gezongen.
 Bockstriller, triller tegen de regelen der kunst, of blatende triller met overdreven beving.
 Boléro, spaansche volksdans met castagnetten en zang.
 Bombarde, diepste tongwerk in orgels.
 Bombardon, een in lateren tijd bij militaire muzijkkorpsen in gebruik gekomen koperinstrument ter versterking der baspartij (dubbel contra-fagot). Toonsoort als ophicleide.
 Bombijke, schalmei.
 Bon temps de la mesure, de goede maat-tijd, nederslag.
 Bourrée, vrolijke fransche dans, $\frac{3}{4}$ maat.
 B-quadraat, $\frac{4}{4}$ brengt de verhoogde of verlaagde noot tot vorigen stand terug.
 Bratsche, zie alto-viola.
 Brava, }
 Bravi, } voortreffelijk.
 Bravo, }
 Bravissimo, ma, in de hoogste mate voortreffelijk.
 Bravura, bravour, groote kunstvaardigheid in passages.
 Brève, }
 Brevis, } kort, ook korte noot van twee slagen.

- Brillant, brillante, schitterend.
 Brillare, brillen, schitteren.
 Brio, levendigheid, vuur.
 Briosso, levendig, vurig.
 Broderie, toonversiering.
 Bruscamente, ruw, opvliegend.
 Buccin, { bazuin, trompet, jagdhoorn.
 Buccina, {
 Biccinator-tore, bazuinblazer.
 Buffa, klugt.
 Buffo, klugtig, grappig.
 Buffone, komische operazanger.
 Buffonescamente, komisch, grappig.
 Bugle, engelsche klephoorn, gelijkende op den toon van
 den hoorn, maar doordringender.
 Buon gusto, goede, juiste smaak.
 Buon mano, met juiste, goede hand.
 Buona nota, goede noot.
 Burla,
 Burlando, { van gelijke beteekenis als buffa.
 Burlesco, {
 Burlescamente, schertsend, potsierlijk.
 Burletto, komische operette.

C.

(De onder C ontbrekende woorden gelieve men te zoeken op K).

- C, ut, de eerste trap (toon) van de aretinische, heden-
 daagsche diatonische toonladder.
 C-dur, ut majeur, toonsoort zonder voorttekens.
 C-mol, ut mineur, toonsoort, met drie b, (verwant
 met es-dur).

- C barré, heet alla brèvemaat, aangeduid door **C**.
- Cabaletta, bevallige, korte zin in italiaansche ariastijl met vorm van rondo; ook tusschenzin in grootere werken.
- Cabinet d'orgue, de kast van het orgel, positiefkast.
- Cabiscola, oudtijds gelijkstaande met voorzanger.
- Caccia, jagdmuzijk, bijzonder voor hoorns.
- Cacofonia, cacophonie, wanklank.
- Cad, verkorting van cadence.
- Cadence, cadenza, toonsluiting, cadens, versiering na fermate die gewoonlijk door kleinere noten aangeduid wordt.
- Cadence rompue,)
Cadenza d'inganno,) schijnsluiting.
- Cadenza florita, brillante toonsluiting.
- Caecilia, de heilige patrones of beschermvrouw der muziek.
- Caesura, tooninsnijding, rhythmische insnijding der melodie.
- Cahier, stuk, stukje; komt dikwijls verkort voor Cah. op titels van muziekstukken.
- Cal, verkorting van calando.
- Calandroue, eene soort schalmei voorzien van twee kleppen in gebruik bij de italiaansche boeren.
- Calascione, eene soort guitarre met twee snaren, gebruikelijk in onder-Italië.
- Calata, italiaansche dans in $\frac{2}{4}$ maat.
- Calcant, orgeltrapper, orchestbediende.
- Calmato, gerustgesteld, rustig.
- Calore, warmte.
- Camene of Camoena, Muze.
- Camerae musica, kamermuzijk, degelijke compositiën voor instrumenten, die aan een uitgelezen auditorium worden voorgedragen.
- Campana, klok.
- Campanella, klokje.

- Campanetta, klokkenspel, bevattende meestal een toon-
ladder, het wordt met een sleutel geslagen of bespeeld.
- Campanist, klokkenspeler.
- Cancellen, smalle vakjes in de windlade van orgels.
- Cancrizzamento, { omgekeerd, tegengesteld.
Cancrizzante, }
- Canon, Canone, fuga rondgezag, kettingzag, waarin
eene enkele stem al de overige tot onveranderlijk rigt-
snoer (navolging) dient.
- Canon apertus, open, in partituur gebragte canon.
- Canon, enigmaticus, raadsel canon.
- Canone sciolto, ongebonden canon.
- Canonicus, eertijds kerzanger, thans Domheer.
- Canoniek, mathematische klankleer.
- Canonisch, in den canon-stijl.
- Cantabile, zangerig; ook melodieus muziekstuk in matige
beweging.
- Cantadours, straat- en rondtrekkende zangers.
- Cantambanco, straatzanger,
- Cantamento, het zingen, het gezang.
- Cantando of cantante, zingend.
- Cantare, zingen.
- Cantata, cantate, geestelijk muziekstuk, met recitativen
en koren.
- Cantatella, { kleine cantate.
Cantatina, }
- Cantatore-trice, zanger, zangeres.
- Cantatorium, katholisch kerkboek, waaruit de Cantor
het responsorium zingt.
- Canterellando, met zachte stem zingende, neurien.
- Canterellare, zacht zingen, neurien.
- Canterina, zangeres.
- Canterino, zanger, toonkunstenaar.

- Cantica, gezang, lied.
 Canti carnaleschi, vastenavondliederen.
 Canti carnevali, carnavalliederden.
 Cantico, } geestelijk gezang.
 Canticam, }
 Cantilena, kort zangstuk, liedje, melodie.
 Cantilenare, een liedje zingen.
 Cantillatio, zingend voorgedragen ook het zingend
 voordragen van geestelijke teksten.
 Cantino, vioolsnaar (quint) E snaar.
 Cantio, gezang, lied.
 Cantique, lofzang.
 Canto, gezang, lied, diskant, melodie.
 Canto armonico, meerstemmig gezang.
 Canto a capella, kerkgezag in unisono, zonder bege-
 leiding van eenig muzikinstrument.
 Canto cromatico, gezang in halve toonen.
 Canto fermo, koraalgezag.
 Canto figurato, kunstmatig gezang.
 Canto primo-secundo, eerste, tweede diskant.
 Canto recitativo, recitatief gezang.
 Cantos, voorzanger in de kerk.
 Cantor choralis, koorzanger.
 Cantor figuralis, Oratoriumzanger, dirigent.
 Cantorat, het ambt van cantor (zanger).
 Cantus, het zingen.
 Cantus Ambrosianus, Ambrosiaausche lofzang.
 Cantus firmus, koraalgezag.
 Cantus Gregorianus, gregoriaausch gezang.
 Canzona of Canzone, gezang, lied.
 Canzone a ballo, danslied.
 Canzone sacra, geestelijk lied.
 Canzonaccia, gezang van gepeupel.

- Canzoncino, - na, } liedjes.
 Canzonetta, -- tina, }
 Canzonière, liederenverzameling.
 Capella, kapel, vereeniging van muzikanten die tot een orkest behooren.
 Capellist, zie kapellist.
 Capellmeister, dirigent van een orkest, voornamelijk bij eene opera.
 Capo, begin.
 Capo d'astro, } guitarre-opzet, dat op den hals van dat
 Capotasto, } instrument geplaatst de snaren gelijkmatig hooger toon doet geven.
 Capricietto, kleine caprice.
 Capriccio, } kleine fantasie waarbij de componist geheel
 Caprice, } den loop van zijn genie opvolgt.
 Capricciosamente, } grillig, eigenzinnig.
 Capriccioso, }
 Caractères de musique, alle de tot het notenschrift behorende teekens.
 Carezzando, } vleijend.
 Carezzevole, }
 Caricato, overladen, in het bijzonder overdreven aan de komische zijde.
 Carillon, klokkenspel.
 Carillonneur, klokkenspeler.
 Carmagnole, Savooische zingdans.
 Carola, republikeinsche dans met zang.
 Cartel, zoo noemde men voorheen het eerste ontwerp van een muziekstuk of partituur.
 Cartellone, de gedrukte catalogus van opera's, welke in het seizoen zullen opgevoerd worden.
 Cassa, tamburo, trommel.

- Castagnettes, } castagnetten, schelpvormige houten plaat-
 Castagnole, } jes dienende om mede te kleppen,
 meestal gebruikt wordende door dansers.
- Castrato, kunstmatige sophraan, ontmande zanger.
- Cæsur, afdeeling van het goede deel der maat.
- Catena di trilli, trillerketen.
- Cavaletta, zie cabaletta.
- Cavalquet, signaal bij de fransche kavallerie, ook trom-
 pettermuzijk bij het inrukken der stad.
- Cavatina, zangstuk zonder herhaling, ook aanduiding
 der hoofdaria's van opera's.
- C. B., afkorting van col basso.
- C. D., afkorting van colla destra.
- Celere, gezwind, snel.
- Céleste, hemelsch.
- Cembalista, handtrommelslager, pianist.
- Cembalo, handtrommel, klavier.
- Centone, lapwerk van melodiën.
- Cervalet, verouderd blaasinstrument 5 duim lang, den
 toon gelijkt op die der fagot.
- Ces, ut bémol, de noot C met een b.
- Ces-dur, uit bémol majeur met 7b, niet gebruikelijk.
- Chaconne, zie ciaccona.
- Chalumeau, schalmei
- Changer de jeu, een ander orgelregister uittrekken.
- Chanson, lied, zangstuk.
- Chansonnette, liedje.
- Chant, gezang.
- Chant d'église, kerkgezag.
- Chant de triomphe, zegezag.
- Chant pastoral, herderslied.
- Chantant, zingbaar.
- Chanter, zingen.

- Chanter à livre ouvert, van het blad zingen.
 Chanter, (eng) kerkzanger, cantor.
 Chanterelle, vioolkwint, e snaar.
 Chanteur-teuse, zanger, zangeres.
 Chaos, verwarring.
 Chapeau chinois, halve maan.
 Chapelle, zie Capella.
 Charivari, kattenmuziek, spotserenade.
 Charlatan, oppervlakkig muzikant, opsnijder van passages.
 Chasse, jagmauziek.
 Che, welke, als.
 Chef d'attaque, koorleider.
 Chef d'oeuvre, meesterstuk.
 Chef d'orchestre, muziekdirecteur.
 Chelys, (grieksch) luit, cither.
 Chevalet, vioolkam, klavierkam.
 Chevilles, schroeven van snaarinstrumenten.
 Chevrottement, bokstriller.
 Chevrotter, zingen met blatende stem.
 Chiarentana, eene soort dans.
 Chiarezza, (di voce) klaarheid (van stem).
 Chiaro, ra, helder, klaar.
 Chiave, toonsleutel, klep van blaasinstrumenten, stem-
 hamer.
 Chioplast, toestel om de handen in een juiste rigting
 te houden aan het klavier; uitgevonden door Logier.
 Chitarra, guitarre.
 Chitarra coll' arco, strijk-guitarre.
 Chitarrina, kleine napelsche guitarre.
 Choeur, chorus, gewoonlijk wordt daarmede bedoeld,
 meerstemmig gezang.
 Chorag, choragus, koordirigent bij de ouden.
 Choral, kerkgezag.

- Choralisten, koristen.
 Choraliter, koraalmatig.
 Choraula, fluitbegeleiders van het koor.
 Chorda, snaar.
 Chorda, *characteristica*, geleidtoon.
 Chordae *essentialis* dus worden genoemd de grondtoon met terts en quart van eene toonsoort.
 Chordaulodium, } een door Kaufmann te Dresden uit-
 Chordomelodion, } gevonden rol- (wals) fluitwerk.
 Chordometer, snaarmeter.
 Chordotonon, snaarspinner.
 Chorist, koorzanger, lid van een zangkoor.
 Chorton, gewone orgelstemming.
 Christe, tweede gedeelte eener mis.
 Chroma. Croma, herstelteeken.
 Chroma *diesis*, de halve toon.
 Chroma *duplex*, dubbelkruis.
 Chromameter, instrument om de pianoforte te stemmen.
 Chromatique, *cromatico*, chromatisch, in op elkander volgende halve toonen op- en afklimmen.
 Chromatische zeichen, herstelteekens.
 Chronometer, tijd- of maatmeter.
 Ciaccona, verouderde dans in $\frac{3}{4}$ maat, naar eene arabische melodie.
 Cimbalo, hakkebord.
 Cinellen, bekkens.
 Cinque, vijf, ook vijfde zangstem.
 Cis, ut dièse, de noot C met ééne \sharp .
 Cis-dur, ut dièse majeur, toonsoort met 7 kruizen (niet gebruikelijk).
 Cis-moll, ut dièse mineur, toonsoort met 4 kruizen, verwant met E-dur (zie inleiding).
 Cithara, cither, luit.

- C. L., verkorting van col legno.
- Clairon, trompete, zie clarino.
- Claquebois, stroovedel.
- Clara voce, met heldere, klare stem.
- Clarinblazen, zachte toonen op de trompet voortbrengen, in tegenstelling van principaalblazen, hetwelk bestaat in het geven van schetterende toonen.
- Clarinetto, houten blaasinstrument, dat door een snavel met stukjes riet belegd, geblazen wordt.
- Clarino, trompet, verkort claro.
- Clar., verkorting van clarinetto.
- Clausula, slotzin.
- Clausula affinalis, toonsluiting in een met den grondtoon verwanten toon.
- Clausula dissecta, halve cadens.
- Clausula dominans of Secundaria, cadens in de kwint.
- Clausula falsa, schijnsluiting.
- Clausula finalis of primaria ook principalis, cadens in de hoofdtoonsoort.
- Clausula impropria, ongewone afwijking.
- Clausula medians of tertia, cadens in de terts van eene mol-toonsoort.
- Clausula peregrina, afwijking naar eene zeer verwijderde toonsoort.
- Clausula propria, gewone, natuurlijke afwijking.
- Clausula pura, reine zinsluiting zonder afwijking.
- Clave, clavis, toets.
- Clavecin, klavier.
- Claviarum of claviatuur, de gezamenlijke toetsen van het klavier of orgel.
- Clavicembalo, } klavier, verouderde soort, waarvan de
Clavichord, } hamertjes met koper belegd waren.

- Clavierauszug, een groot meerstemmig muziekstuk ingerigt voor pianoforte.
- Clef, sleutel, b.v. clef de fa, F-sleutel, clef de sol, G- of violsleutel.
- Coalottino, zie concertino.
- Coda, bijvoeging, slotzin van een muziekstuk.
- Codon, klok, schel.
- Cogli instrumenti, met begeleiding van instrumenten.
- Col, collo, colla of con, met, de, den, het.
- Colla destra, (c d) met de regtsche.
- Coll'arco, met den strijkstok.
- Coll ottava, wanneer dit boven de noten staat moeten ze te gelijk met de een octaaf hoogere gespeeld worden; staat het onder de noten, dan met de een octaaf lagere.
- Colla parte, met de hoofdstem.
- Colla punta dell'arco, met de punt van den strijkstok.
- Colla sinistra, (c.s.) met de linksche.
- Col legno, met den rug van den strijkstok.
- Collecte, het eenvoudige, korte gezang van den priester voor het altaar.
- Collection, }
 Collezione, } verzameling, anthologie.
- Collinet, zie flageolet.
- Colophonium, harst voor strijkinstrumenten.
- Coloratura, snelle passage-loopjes, zangversiering.
- Col sordino, cogli sordini, met den demper of dempers.
- Come, als.
- Come prima; }
 Come sopra, } als vroeger, als boven.
- Come sta, zoo als er staat.
- Comes, medgezel; benaming van het fuga-thema in de volgstemmen.

- Comodo, }
 Comodamente, } ligt, op gemakkelijke wijze.
 Comparatione, vergelijking.
 Compiacevole, }
 Compiacevolmente, } bevallig, aangenaam.
 Componaster, slechte toonzetter.
 Componere, }
 Composer, } componeren.
 Composé, }
 Composto, } gecomponeerd.
 Composition, }
 Composizione, } compositie.
 Compositore, }
 Compositeur, } toonzetter.
 Con, met.
 Con abbandono, met overgave.
 Con affetto, }
 Con affezione, } met hartstogt, met gevoel.
 Con afflizione, met droefheid, droevig.
 Con agilità, met ligtheid.
 Con agitazione, met onrust.
 Con alcuna licenza, met enige vrijheid.
 Con allegrezza, met vrolijkheid.
 Con alterezza, met hoogmoed.
 Con amarezza, met bitterheid.
 Con amore, met liefde.
 Con anima, met vuur.
 Con calore, met warmte.
 Con celerità, met snelheid.
 Con collera, met toorn.
 Con comodo, met gemak.
 Con delicatezza, met teederheid.
 Con desiderio, met verlangen.

- Con devozione, met aandacht.
 Con diligenza, met vlijt.
 Con discrezione, met toegevendheid wat de hoofdstem
 betreft.
 Con disperazione, met vertwijfelende hevigheid.
 Con dolce maniera, met aangename wijze.
 Con dolcezza, met aanminnigheid, bevalligheid.
 Con dolore, } met smart.
 Con duolo, }
 Con elevazione, met verheffing.
 Con espressione, met gevoel, uitdrukking.
 Con estro poetico, met dichterlijke dweeperij.
 Con fermezza, met vastheid.
 Con festività, met feestelijkheid.
 Con fiducia, met vertrouwen.
 Con fierrezza, met wildheid.
 Con fiochezza, met heeschheid (in sommige komische
 stukjes).
 Con forza, met kracht.
 Con fretta, met spoedvaardigheid.
 Con fuoco, met vuur.
 Con garbo, met elegante voordragt.
 Con gli, cogli, met de.
 Con grandezza, met hoogheid.
 Con gravità, met waardigheid, deftigheid.
 Con grazia, met aanminnigheid, bevalligheid.
 Con gusto, met smaak.
 Con impeto, met onstuimigheid.
 Con ira, met toorn.
 Con leggerezza, met ligtheid.
 Con lenezza, met gemak.
 Con mano destra, met de rechterhand.
 Con mano sinistra, met de linkerhand.

- Con morbidezza, met zachtmoedigheid.
 Con molta espressione, met veel uitdrukking.
 Con molta passione, met veel hartstogt.
 Con moto, met gemoedsbeweging, bewogen.
 Con osservanza, met inachtneming.
 Con ottava, zie coll' ottava.
 Con passione, met hartstogt.
 Con precisione, met juistheid.
 Con rabbia, met woede.
 Con sentimento, met gevoel.
 Con solennità, met plegtigheid.
 Con sordino, met demper.
 Con spirito, met geest.
 Con tenerezza, met teederheid.
 Con tinto, met kleur, genuanceerd.
 Con tristezza, met droefheid.
 Con un dito, met eenen vinger.
 Con variazione, met verandering.
 Con vigore, met kracht.
 Con voce rauca, met heesche stem.
 Con vivezza, met levendigheid.
 Con *) zelo, met ijver.
 Concerto, zamenklank, harmonie.
 Concert, } Concert; muziekstuk voor een solo-instrument
 Concerto, } in drie gedeelten met begeleiding van orchest.
 Concert spirituel, geestelijk concert.
 Concertante, concertando, conciterend.
 Concertina, een nieuw instrument, dat in hoofdzaak
 veel overeenkomst heeft met het Accordion en ook op
 dezelfde wijze bespeeld wordt. Het bevat $3\frac{1}{2}$ octaaf
 en heeft ook chromatieke toonen.

*) Alle verdere met col of con zamengestelde woorden, die hier niet zijn vermeld, gelieve men te zoeken op den naam van het hoofdwoord.

- Concertino, klein concert, bestaande uit Allegro, Adagio en Rondo.
- Concertmeester, de voorspeler in het orkest, ook directeur van het concert.
- Concerto grosso, concorderende sinfonie.
- Concertato, verstrooide, bewogene wijze.
- Conclusionone, slotzin.
- Concordant, bariton.
- Concordanten, toetsen die zamengenomen een accoord vormen.
- Concordanz, welluidende klank, zamenstemming.
- Conducten, buizen in orgels, waardoor de wind in de pijpen wordt gevoerd.
- Confrérie de St. Julien, balladenzangers en vedelaarsbroederschap.
- Conservatoire de musique, } openbare muzijkschool.
- Conservatorium, }
- Consonanza, harmonische zamenklank.
- Continuato, } voortgaande.
- Continuo, }
- Contra, tegen.
- Contra alto, } de diepere alt.
- Contr' alto, }
- Contra-Basso, het grootste en diepste strijkinstrument.
- Contradanza, contradans, zie contredanse.
- Contra-Fagotto, is een octaaf lager als de gewone fagot.
- Contrapunto, } contrapunt, grammatica en syntaxis.
- Contrepoint, }
- Contrapunktist, een gestudeerd musicus, die bekwaam is muzikale kunstwerken te leveren.
- Contrarco, vioolstreek tegen de regelen.
- Contra tempo, } vertraging.
- Contretemps }

Contratönc, alle toonen van den bas beneden de lage-groote C.

Contra-Violon, zie contrabasso.

Contredance, gelijk met quadrille en française.

Contre-partie, tegenstem.

Conversio, omkeering.

Coperto, bedekt (betrekkelijk pauken).

Copula, koppeling aan het orgel; ook verbindingsnoot.

Cor, hoorn.

Cor de chasse, waldhoorn.

Cor de vaches, koeherdershoorn.

Corde, } snaar.

Corde, }

Corde fausse, valsche snaar.

Corde à jour, } openc, losse snaar.

Corde vide, }

Corifeo, koorgeleider.

Cor mixte, solohoorn tusschen de eerste en de tweede hoorn.

Cornamusa, doedelzak, zakpijp.

Cornamusare, doedelzakspelen.

Cornare, } op den hoorn blazen.

Corner, }

Cornamuti torti, kromhoorn.

Cornet, posthoorn.

Cornet à piston, kleine ventil-hoorn, trompet met ventilen.

Cornetto, kleine hoorn.

Corneur, hoornblazer.

Corno, waldhoorn.

Corno alto, hooge hoorn.

Corno basso, lage hoorn.

Corno primo, eerste hoorn.

Corno secondo, tweede hoorn.

Corno bassetto, zie bassethoorn.

- Corno di caccia, jagdhoorn.
 Corno inglese, engelsche hoorn, juiste alt-oboë.
 Cor omnitonique, eene alle toonen bevattende hoorn.
 Coro, koor.
 Corona, rustteeken.
 Corps de voix, gehalte der stemmen.
 Correctorium, stemhoorn.
 Corrépétiteur, } die de opera-koren laat instuderen,
 Correpetitore, } koorgeleider.
 Coryphaeus, zie koryphaeus.
 Cotillon, eigenlijk onderrok, in de muziek een fransche
 tourdans.
 Couac, Kicks, het overslaan van toonen op blaas-
 instrumenten.
 Coulé, gesleept.
 Coup d'archet, vioolstreek.
 Coup de fouet, knaleffect.
 Coupé, afgestoten.
 Couper le sujet, het hoofdthema verkorten.
 Couplet, afdeeling van eene soort van kleine aria.
 Courante, eene verouderde, ernstige fransche dans.
 Couronne, rustteeken.
 Credo, het derde gedeelte van eene mis.
 Crembalum, bromijzer, mondtrommel.
 Cremona, stad, bekend als de woonplaats van van ouds
 beroemde violmakers.
 Cresc, verkorting van crescendo.
 Crescendo, toenemend in kracht van toon.
 Croche, } achtste noot (in waarde).
 Croma, }
 C. S., verkorting van colla sinistra.
 Currende, koor van leerlingen, die op straat geestelijke
 liederen zingen.

Currendener, een lid van zoodanig koor.
 Cymbalista, bekkenslager.
 Cymbalum, bekkens of klokjes in orgels.
 Czakan, stokfluit.

D.

D-ré, tweede toon der grondtoonladder.
 D', verkorting van destra, b.v. M. D. in plaats van mano destra.
 D. C., verkorting voor da capo.
 D-dur, ré majeur, toonsoort met 2 #.
 D-moll, ré mineur, toonsoort met één b, verwant met F-dur.
 D. S. verkorting voor dal segno.
 Da,
 Dall, } van, door.
 Dalla, }
 Dalle, }
 Da capo, van den aanvang, van voren.
 Da capo sin'al segno, poi segue la coda, herhaald tot aan het teeken, dan volgt het slot.
 Dactylion, handgeleider, een door Herz uitgevonden toestel, bij het onderwijs op de pianoforte gebruikelijk.
 Dactylus, toonvoet van een lange en twee korte noten.
 Dainos, } benaming van kleine lithausche liefdesliederen.
 Daina, }
 Daire, van gelijke beteekenis als tambourin, handtrommel.
 Damenisation, het solfegieren volgens de door Graun voorgestelde syllaben: da, me, ni, po, tu, la, be.
 Dämpfer, sordino, dient bij strijkinstrumenten om de toonsterkte te verminderen.

Dal, zaamgetrokken uit da en il beteekent van de, der.

Dal segno, (d. s.) van het teeken.

Debile, } zwak.
Debole, }

Debut, optredingsrol.

Debutant. -e, die voor de eerste maal optreedt.

Debuteren, voor de eerste keer optreden.

Decachordon, verouderd instrument (gitarre) met 10 snaren.

Decamerone, tijdperk van 10 dagen, titel eener verzameling van 10 onderscheidene muziekstukken.

Decima, decime, interval van 10 diatonische trappen.

Decima quarta, interval van 14 trappen.

Decima quinta, interval van 15 trappen.

Decima tertia, interval van 13 trappen.

Decimole, heet de figuur die uit de verdeeling van eene maatnoot in 10 gelijke deelen ontstaat.

Decicissimo, vast besloten, met vasten aanslag.

Deciso, besloten, bepaald.

Decke, bovenblad van een strijkinstrument.

Declamando, met uitdrukking voorgedragen.

Declamation, juiste aanvoeging der muziek bij den text.

Décomposé, onzamenhangend.

Decrs, verkorting voor decrescendo, afnemend, zwakker worden van toon, het tegenovergestelde van crescendo.

Dédication, toewijding.

Dédicato, dédié, opgedragen, gewijd.

Deductio, de opwaarts gaande volgorde van de guidonische syllaben.

Deficiendo, wegstervend.

Degré, toontrap of interval.

Del, lidwoord, aan het hoofdwoord verbonden duidt den 2^{den} naamval aan.

- Del, }
 Dell, } van de, der, wiens.
 Dello, }
 Della, }
- Délassement, een ligt en aangenaam muziekstuk.
 Deliberamento, beradenheid.
 Deliberato, besloten.
 Délicat,
 Delicatamento, } op teedere wijze, met fijnen smaak.
 Delicato, }
 Délicatesse, } fijnheid, teederheid, smaak.
 Delicatezza, }
 Delié, fijn, teeder, uitgezocht.
 Delirio, waanzin.
 Démancher, overspringen der linkerhand bij klavierspel.
 Demande, de geleider in de fuga.
 Demi-baton, teeken voor 2 maten rust.
 Demi-jeu, half spel, half luid.
 Demi-measure, } halve maat rust.
 Demi-pause, }
 Demi quart de soupir, 32ste pauze.
 Demi-soupir, 8e pauze.
 Demi-ton, halve toon, ook semi-ton genaamd.
 Des, ré bémol, de noot D met een b.
 Des-dur, ré bémol majeur, voorgeteekend met 5 b.
 Dessin, aanleg, ontwerp van een muziekstuk.
 Dessiner, ontwerpen, aanleggen.
 Dessus, diskant.
 Dessus de flûte, diskantfluit.
 Dessus de violon, diskantviool.
 Destra, regts.
 Destramano, de regterhand.
 Détaché, afgestoten, staccato.

- Determinato, besloten, beslist.
- Détonation, }
 Detonazione, } afwijking van toon.
- Détoner, detoneren, valsch zingen.
- Detto (dito), hetzelfde, desgelijks.
- Deuxième position, tweede positie bij strijkinstrumenten.
- Devoto, zie divoto.
- Dextra, regts.
- Di, van.
- Diaconicon, de collecte die de diaconus voor het altaar zingt.
- Diadrom, beven, vibreren van toon.
- Diagramma, linie-systeem, notenbalk; voortekening der toonladders; ook ontwerp, partituur.
- Dialogue, muziekstuk voor twee stemmen, die elkander bij afwisseling antwoorden, duo.
- Diapason, bij de Grieken octaaf, bij de Franschen stemvork, ook stemomvang van een instrument.
- Diapason cum diapente, reine duodecime.
- Diapason cum diatessaron, reine undecime.
- Diapente, reine kwint, de vijfde toon.
- Diapente col ditono, groote septima.
- Diapente col semiditono, kleine septime.
- Diapentisare, door de kwint opklimmende.
- Diaphonia, dissonerende interval.
- Diaphonie, wanklank.
- Diaschisma, interval die door deeling van een ander interval ontstaat.
- Diastema, interval, tusschenruimte.
- Diastematisch, lang aanhoudend.
- Diastoliek, de leer van insnijden en verbinden van muzikale perioden.
- Diatessaron, reine kwart.

Diatonisch, opklimmen met eenvoudig op elkander volgende toonen.

Diatonisch-chromatische toonladder, de opklimming met enkel halve toonen.

Diatonische toonen, de zeven natuurlijke toonen.

Diatonische toonladder, de trapsgewijze volgorde der toonen met vijf geheele en twee groote halve toonklimmingen.

Dichordisch, tweesnurig.

Dièse, diesis, het \sharp verhoogingsteeken.

Dièser, dieseren, verhoogen.

Diesis, bij de Grieken elke verdeeling der toonen; in de nieuwere muziek het onderscheid tusschen den grooten en kleinen halven toon.

Diesis chromatica, het derde gedeelte van een geheelen toon.

Diesis enharmonica, vierde (kwart) toon.

Diesis magna, halve toon.

Dilettant, beoefenend liefhebber der toonkunst.

Dilettante, vermakelijk.

Dilettantismus, kunstliefhebberij.

Diligenza, vlijt.

Diludium, tusschenspel.

Diluendo, uitdovend, uitgaande.

Dim., verkorting van diminuendo. afnemend, verminderend.

Diminutio, diminuzione, vermindering.

Diminutiones, noten van geringere waarde, deelingen.

Di molto, zeer veel.

Dioxia, zie diapente.

Diphonium, muziekstuk voor twee stemmen.

Dipodie, gedeelte der maat.

Directeur, direttore, aanvoerder, geleider, directeur.

Directrice, direttrice, aanvoerster, geleidster, directrice.
 Directeur de musique, direttore di musica, muzijkdirecteur.

Direction, direzione, aanvoering, geleiding.

Diretto, dirigé, aangevoerd, geleid.

Dirigere, diriger, dirigeren, leiden.

Diritta, (zie alla diritta).

Dis, ré dièse, de noot D met een #

Discant, de bovenstem welke de vrouwen en kinderen zingen, (zie sopraan).

Discant-Geige, van gelijke beteekenis als viool.

Discantschlüssel of discantzeichen, sophraansleutel; de noot op de eerste linie heet dan C.

Discord, discordanz, wanklank.

Discreto, con discrezione, met de vereischte voordragt, in den geest van den componist.

Disdiapason, interval van twee octaven.

Dis-dur, ré dièse majeur, met negen #, niet gebruikelijk.

Disharmonie, wanklank.

Disinvolto, ongedwongen.

Dis-moll, ré dièse mineur, met zes # voorgeteekend (verwant met Fis-dur).

Disposition, de inrigting van het orgel, wat betreft de verhouding der stemmen.

Dissolutio, oplossing, zie Eklysis.

Dissonanza, dissonance, wanklank.

Dissonare, dissoner, onwelluidende toonen voortbrengen.

Distanza, distantie, verwijdering.

Distonare, detoneren, uit den toon komen.

Dithyramben, verzen; liederen, aan Bacchus gewijd.

Dito, (it) vinger.

Ditty, een kort klagend lied.

- Divertimento, divertissement, eene soort van kleine doch bevallige muziekstukken.
- Divisi, gedeeld, verdeeld; deze benaming komt bij vioolspel te pas als de vioolspelers dubbele noten te verdeelen hebben.
- Divotamente, divoto, vroom, religieus.
- Dixième, decime of octaaf van den terz.
- Dix-septième, dubbel octaaf van den terz.
- Dix-huitième, dubbel octaaf van de kwart.
- Dix-neuvième, dubbel octaaf van de kwint.
- Do, (it) in de solmisatie de 6e noot.
- Doctor musices, doctor in de muziek.
- Dodecamerone, een tijd van 12 dagen; ook titel van eene verzameling van 12 verschillende muziekstukken.
- Doigté, voorzien van vingerzetting
- Doigter, (zelfst. naamwoord en werkwoord) vingerzetting, applicatuur, het voorzien der noten van vingerzetting.
- Dol., verkorting van dolce, dolcemente, zoet, zacht, liefelijk.
- Dolcissimo, zeer zacht.
- Dolente, dolentemente, treurig klagend.
- Dolorosamente, doloroso, smartvol, treurig.
- Dominante, (quinta toni) heerschende toon, 5de toon eener toonsoort.
- Dominanten-accord, insluiting van alle akkoorden, welke hun zetel op den dominant hebben.
- Doppel-B, bb, is het teeken dat de toon met twee halve toonen verlaagt.
- Doppel-kreuz, ##, (ook X) verhoogt de noot met twee halve toonen.
- Doppelschlag, versiering.
- Doppio, dubbel, tweeledig.
- Doppio movimento, dubbele beweging.

Doppio pedale, dubbel pedaal, gelijktijdige klimming met octaven.

Doppo, naar.

Double, dubbelslag.

Double bémol, dubbel moll (bb)

Double corde, dubbele snaar, dubbelgreep.

Double dièse, dubbel kruis (##) of (X).

Doublette, het orgelregister, dat een octaaf hooger staat als het principaal.

Douzième, de duodecime.

Dramma per musica, drama met zang, zangspel, opera.

Drammaticamente, drammatico, dramatique, tot de tooneelspeelkunst behoorende, dramatisch.

Reichörig, noemt men een pianoforte of staartstuk, als iedere toon of halve toon met 3 snaren bespannen is.

Dreiklang, eene uit drie toonen zamengesteld akkoord; eigenlijk de verbinding van den grondtoon met den terz en de kwint.

Dritta, droite, regts.

Due, twee.

Due volte, tweemaal.

Duettino, duetto, duo, tweestemmig muziekstuk.

Duodecimo, de twaalfde toon van den grondtoon af.

Duodecimole, figuur bestaande uit twaalf noten.

Duodrama, eene soort melodrama, waarin slechts twee handelende personen optreden.

Duolo, smart (gevoel in voordragt).

Duplicatio, verdubbeling der voorlaatste noot, in sommige kerkgezangen voorkomende.

Durchgangsnoten, zijn die welke niet tot het accoord behoren.

Dur-tonart, harde toonsoort, wanneer de terz groot is.

Dux, geleider, benaming van het fuga thema in tegenstelling van vergezelling (zie comes).
Dystonie, toonverstemming.

E.

E, mi, derde trap van den diatonischen ladder. E, kwint, ook de hoogste snaar van viool of guitarre.
E-dur, mi majeur, toonsoort met 4 #.
E-is, mi dièse, de noot e met een #.
E-moll, mi mineur, toonsoort met een #, verwant met g-dur.
Echelette, stroovedel.
Echelle, toonladder.
Echelle chromatique, chromatische toonladder.
Echelle diatonique, diatonische toonladder.
Echo, Eco, echo, weerklank.
Eclogue, herderslied.
Ecole, school.
Ecoisaise, Schotsche dans in $\frac{3}{4}$ maat.
Editeur, editore, uitgever.
Edition, edizione, oplage (druk) eener compositie.
Effet, effetto, effect, uitwerking.
Elégance, eleganza, sierlijkheid in voordragt, modern in compositie.
Elégant, elegante, elegantemente, sierlijk, elegant.
Elegia, élégie, treur- of klaagzang.
Elélique, elegiaco, elegisch, klagend.
Elémens métriques, maatindeelingen.
Elémens, elementi, beginselen, gronden.
Elevato, verheven.
Elevamento, elevazione, verheffing.
Ellipsis, uitlating.

- Ello, ella, italiaansche eindsyllabe, die verkleint.
- Embaterion, zie Enoplion.
- Embouchure, mondstuk van een blaasinstrument, embouchure, de manier waarop men den toon uit een blaasinstrument trekt.
- Empater les sons, in éénen stroom, met juistheid voordragen.
- Emphasis, nadruk.
- Enarmonico, zie enharmonique.
- Encomiastisch, lofredenaarachtig.
- Encore, nog eens.
- Energia, énergie, beslistheid en kracht.
- Energicamente, energético, beslist, krachtig.
- Enfasi, nadruk.
- Enfaticamente, enfatico, nadrukkelijk.
- Engliches Horn, cor anglais, is een geheel onjuiste benaming, zie alt-oboë.
- Enharmonique, enharmonisch, toonen op gelijke hoogte, slechts onderscheiden door # of b.
- Enoplion, dus noemden de Spartanen hunne krijgsliederen.
- Ensemble, het geheele, ook een meerstemmig muzijkstuk.
- Enthousiasme, zie entusiasmo.
- Entr'acte, tusschenbedrijf, de muzijk tusschen de bedrijven.
- Entrata, entréc, begin, voorspel.
- Entusiasmo, geestdrift, enthusiasmus.
- Entusiast, enthust, dweeper.
- Entusiastico, enthustisch, dweepachtig.
- Epicedion, treurzang.
- Epiditonos, boventerz.
- Epigonion, snaren-instrument der Grieken.
- Epinette, spinet, een verouderd klein toetsinstrument, klavier.
- Epinicio, -cium, zegelied.

Episode, episodio, episode, tusschenhandeling, tusschenzin.

Epistrophe, berhaling der slotmelodie.

Epithalamion, bruiloftlied.

Epoche, tijdperk.

Epode, slot van eene lyrische ode, nazang.

Eptacorde, zevensnarige lier.

Equabilmente. op dezelfde wijze.

Eroico, heldhaftig.

Erotica, liefdesliederen.

Erotopaegnion, liefdeslied.

Es, mi bémol, de noot e met een b.

Es-dur, mi bémol majeur, toonsoort met 3 b.

Esercizio, oefening.

Es-moll, mi bemol mineur, toonsoort met 6 b, verwant met ges-dur.

Espace, de ruimte tusschen de vijf lijnen van het noten systeem.

Espirando, uitademen, wegsterven.

Espr., verkorting van espressione, uitdrukking.

Espressivo, uitdrukkingsvol.

Estinguendo, uitdovende.

Estinto, uitgedoofd.

Estrincienda, een krachtig en bondig voorgedragen passage.

Estro poetico, dichterlijke geestverheffing.

Etendue, omvang.

Etto, etta, zie ello, verkleiningssyllabe.

Etudes, studien, oefeningen.

Eufonia, hetgeen wel klinkt.

Eufonico, welluidend.

Euphonie, welklinkend.

Ephonique, welklinkend, euphonisch.

- Evacuant, windafleider bij het orgel.
 Evirati, benaming van mannelijke zangers, die de
 sopraanpartijen in italiaansche opera's zingen.
 Evolutio, omkeering der stemmen in dubbel contrapunt.
 Ex abrupto, oogenblikkelijk, aanstonds.
 Exaltation, opwinding.
 Exalté, opgewonden.
 Excolliren, schitteren.
 Exclamatio, uitroep.
 Ex composito, bij wijze van afspraak.
 Exécutant, uitvoerder.
 Exécuter, uitvoeren; executé, uitgevoerd.
 Exécution, uitvoering.
 Exercises, oefeningen.
 Expression, uitdrukking, gevoel.
 Exequiae, lijkzangen.
 Ex tempore, voor de vuist, dadelijk.
 Extemporeren, voor de vuist spelen; ook zich vervelend
 aanstellen door het maken van ingestudeerde brillante
 passages en loopjes, terwijl anderen bezig zijn met
 stemmen.
 Extension, uitstrekken bij applicatuur.
 Extravaganza, tegen de regelen aanbrengen van wilde
 of andere niet passende cadenza's
 Extrêmes, worden dikwijls in de muzikleer de ver van
 elkander verwijderde stemmen, b.v. bas en sopraan,
 genoemd.

F.

- F fa, de vierde trap van de diatonische (aretinische)
 toonladder C-dur.
 F, verkorting van forte.

- F-dur, fa majeur, toonsoort met één b voorgeteekend.
 F-moll, fa mineur, met 4 b, verwant met As-dur.
 F-löcher, (ook schalllöcher) zijn F-vormige openingen, die in het bovendek van alle strijkinstrumenten aanwezig zijn.
- F-Schlüssel of bassleutel F
 Fa bemol, de noot fes.
 Façade, orgelfront voorzijde.
 Faces d'un accord, de onderscheiden liggingen van een akkoord.
- Facile, ligt, gemakkelijk.
 Facilement, facilmente, op ligte wijze.
 Facilità, facilité, ligtheid, gemakkelijkheid.
- Facture, aanleg of bouw eener compositie; ook de lengte en wijdte van orgelpijpen.
- Fa dièse majeur, Fis-dur, met 6 #
 Fa dièse mineur, Fis-moll, toonsoort met 3 # verwant aan A-dur.
- Fag, verkorting van fagotto, fagot, houten blaasinstrument in omvang en toon bijna overeenkomende met de violoncel.
- Fagottino, een kleine fagot (tenor).
 Falsetto, hoofdstem, fausset.
 Falso bordone, muziek waarbij onderscheiden stemmen dezelfde noten aangeven en de bas een octaaf lager staat; ook valsche tenor.
- Fa majeur, F-dur, toonsoort met één b.
 Fa mineur, F-mol, toonsoort met vier b; verwant met As-dur.
- Fanatico, dweepend.
 Fandango, spaansche volksdans.
 Fanfare, kavalierie- of jagtmuziek voor trompetten en pauken.

- d. Fantaisie, fantasia, fantasie, muziekstuk zonder be-
paalden vorm.
- n. Fantasiren, fantaseren, naar eigen ingeving en gevoel
n- spelen.
- Fantastico, fantastisch, wonderlijk.
- Fantasia, zie fantasia.
- Far fiasco, vallen, geheel tegenvallen, mislukken.
- Farandole, farandoule, dans in $\frac{6}{8}$ maat te huis be-
hoorende in Provence.
- Farce, farsa, komische tusschenspelen bij drama's.
- Fastosamente, fastoso, prachtig, pralend.
- Fausse corde, valsche snaar.
- Fausset, hooge stem, hoofdstem.
- Faux-bourdon, valsche tenor.
- Favori, favorito, geliefd, geliefkoosd.
- Fermamente, vast, stellig.
- Fermata, rustpunt, halt
- Fermezza, vastheid.
- Fermo, vast, onverschrokken.
- Feroce, wild omstuinig.
- Fes, fa bémol, de noot f met een b.
- Festivamente, feestelijk, plegtig.
- Festività, feestelijkheid.
- Festivo, festoso, feestelijk, vrolijk.
- FF, verkorting van fortissimo, zeer sterk.
- Fiasco, geheel mislukt, tegengevallen.
- Fiddler, benaming die de Engelschen aan violinisten
et geven.
- Fiducia, stoutheid, zelfvertrouwen.
- Fiedel, spotnaam voor viool.
- Fiedler, straat-vioolspeler.
- Fieramento, fiero, wild, verschrikkelijk.
- Fifre, dwarsfluit, fluit.

Figur, korte muzikale gedachte, een groep ontstaande uit de hoofdnoten van het stuk.

Figural, le, versierd, zie ook fiorito.

Filer le son, den toon uitspinnen, dat is dien lang aanhouden en van lieverlede zwakker of sterker doen worden.

Filet de voix, zeer zwakke stem.

Fin, fine, einde slot.

Finale, slotzin, laatste gedeelte van een muziekstuk uit meerdere afdeelingen bestaande.

Final clausel, zie coda.

Finalnote, tonica, slotnoot.

Finito, geëindigd.

Finto, schijnsluiting.

Fiochello, eenigzins heesch of raauw.

Fiochezza, heeschheid.

Fioco, heesch, raauw, zwak.

Fioreggiante, versierd.

Fioretti, florettes, versieringen.

Fioriscente, fiorito, versierd.

Fioritura, versiering.

Fis, fa dièse, de noot f met een #.

Fis-dur, fa dièse majeur, toonsoort met zes #.

Fis-moll, fa dièse mineur, toonsoort met drie #,
(verwant met A-dur).

Fistel, hoofdstem.

Fistula, pijp, schalmei.

Fistula germanica, gewone fluit.

Fistula panis }
Fistula pastoralis, } herdersfluit.

Fistuleren, met de hoofdstem zingen.

Fl., verkorting voor flauto.

Flageolet, }
Flagioletta, } vogelfluit.

Flageolettoonen, worden op strijkinstrumenten voortgebragt, door het bijna onmerkbaar aanraken van de snaren terwijl op de gewone wijze gestreken wordt; deze toonen klinken 2 octaven hooger dan ze geschreven zijn.

Flaschinet, zie flageolet.

Flatter la corde, aangenaam spelen.

Flautando, fluitend, flageolettoon.

Flautino, kleine fluit, ook flageolettoon.

Flauto, fluit.

Flauto amabile, liefdesfluit (orgelstem).

Flauto dolce, engelsche fluit, snavelfluit.

Flauto piccolo, octaaf-fluit.

Flauto traverso, groote dwarsfluit.

Flautone, basfluit.

Flebile, klagend, treurig.

Flessibile, buigzaam, leenig.

Flessibilità, buigzaamheid.

Flöte à bec, zie flauto dolce en flautino.

Flon-flon, gedoedel, gefidel.

Flügel, groote driehoekige piano's.

Flûte, flûte douce

Flûte allemande of traverzière } zie flauto.

Flûter, op de fluit blazen.

Fluteur, teuse, fluitspeler-ster.

Focoso, vurig, levendig.

Foglietto, muzijk voor de eerste viool waarin de solo's van andere instrumenten zijn ingelascht, ten gebruike bij dirigeren.

Folâtre, ondeugend, dwaas.

Follemente, potsierlijk.

Follia, Spaansch muzijkstuk met variatien.

Fondamento, grondbas.

Fortana, Venetiaansche gondelierdans in $\frac{6}{8}$ maat.

- Fort, forte, fortemente, sterk.
 Forte-piano, klavier met trekkers zoowel voor piano als voor forte.
 Forte possibile, zoo sterk mogelijk.
 Fortissimo, ten sterkste.
 Fortschreitung, falsche, als twee stemmen met elkander in kwinten of octaven opklimmen.
 Forza, sterkte, kracht.
 Forzando, met vermeerderde kracht.
 Fourchette toniquette, stemvork.
 Fp, wordt gesteld op noten, die een kort forto en onmiddellijk daarop weder piano hebben moeten.
 Française, een vrolijke dans in $\frac{3}{4}$ maat.
 Franchezza, } ongedwongen.
 Franchise, }
 Franzton, een lagere stemming dan de kamertoon.
 Frappé, nederslag.
 Frasi, phrase, korte passage.
 Freddo, koud, vriezend.
 Frédon, trillergang.
 Frescamente, fresco, frisch, helder.
 Fretta, spoed.
 Frosch, onderste blokje van den strijkstok waarin het haar bevestigd is.
 Fuga, fuga.
 Fuga aequalis motus, in gelijke beweging opklimmende fuga.
 Fuga authentica, opklimmende fuga.
 Fuga canonica of totalis, de eigenlijke canon.
 Fuga contraria, tegen fuga.
 Fuga doppia, dubbele fuga men twee thema's.
 Fuga impropria, } onregelmatige fuga.
 Fuga irregularis, }

Fuga in contraria tempore, fuga met strijdige maatdeelen.

Fuga libera of soluta, vrije fuga.

Fuga mixta, gemengde fuga.

Fuga obligata, strenge fuga.

Fuga obstinata, fuga perfida, fuga waarin streng slechts eenen vorm gevolgd wordt.

Fuga periodica, } de gewone fuga.

Fuga partialis, }

Fuga propria, } de eigenlijke, volkomen regelmatige

Fuga regularis, } fuga.

Fuga ricertata, kunstfuga.

Fuga sciolta, vrije fuga.

Fugato, in fugastijl.

Fuga, is muzijk, die reeds door de oudste meesters voor kerkgebruik werd zamengesteld, waarin de melodie afwisselend zoo dikwijls door andere stemmen wordt herhaald dat dit als 't ware een accompagnement vormt; de thema's zijn als met elkander in strijd en eerst aan het einde treedt de rust in.

Fuge galante, vrije fuga in kamerstijl.

Fughetta, kleine fuga.

Fugue, fuga.

Fundament, fundamental-bass, grondbas, ook een bas-figuur dat zich dikwijls in andere harmonie herhaalt.

Fundamentaltöne, tonica, kwint of kwart eener toonsoort.

Funèbre, } treurig.

Funerale, }

Funzioni, voor de katholieke kerk gecomponeerde missen en oratorio's.

Fuoco, vuur.

Fuocoso, vurig.

Fuora, er uit

Furia, woede.

Furibondo, vol woede en opgewondenheid.
 Furioso, woedend, stormend.
 Furore, razernij.
 Fusa, achtste noot.
 Fusée, notenreeks.
 Fusella, 64e noot.
 Fz, verkorting van forzando.

G.

G, sol, volgens Arétin in de diatonische ladder C-dur
 de vijfde toon.
 G, verkorting van gauche.
 G-dur, sol majeur, toonsoort met 1 ♯.
 G-moll, sol mineur, toonsoort met 2 b.
 Gagliarda, vrolijke italiaansche dans in $\frac{3}{4}$ maat.
 Gagliardo, rasch, stout.
 Gajamente, }
 Gaiement, } lustig, vrolijk
 Gajo, }
 Galante, }
 Galantamente, } aardig, bevallig.
 Galop, galopade, dans in $\frac{2}{4}$ maat.
 Galoubet, verouderd fluit-instrument.
 Gamba, gambe, verouderd snaar-instrument.
 Gamma, }
 Gamme, } toonladder.
 Gammes, eerste mechanische toonladder oefeningen.
 Garbo, liefallig, elegant.
 Gauche, linkerhand.
 Gavotta, gavotte, fransche dans in $\frac{4}{4}$ maat.
 Gedakte, orgelpijpen, van boven gedekt.
 Generalbass, harmonie of compositie leer.
 Genre, }
 Genre, } klanksoort.

- Generose, edel, edele voordragt.
- Génie, }
 Genio, } genie, natuurlijke geestige vatbaarheid.
- Gentile, aangenaam, liefelijk.
- Gentilezza, aangenaamheid, liefelijkheid.
- Genus, geslacht van den klank.
- Genus chromaticum, chromatisch klankgeslacht.
- Genus diatonicum, diatonisch klankgeslacht.
- Genus enharmonicum, enharmonisch klankgeslacht.
- Genus inflatile, blaasinstrument.
- Genus percussible, slaginstrument.
- Genus syntonum, eenige oude theoristen noemden aldus
 de diatonische opvolging der toonen.
- Genus tensile, snaarinstrument.
- Ges, sol bémol, de noot g met een b.
- Ges-dur, sol bémol majeur, toonsoort met zes b.
- Ghiribizzi, plotselinge sprongen.
- Ghiribizzo, wonderlijke inval.
- Ghiribizzoso, fantastisch.
- Giga, verouderd snaarinstrument, ook dans in $\frac{6}{8}$ of $1\frac{2}{8}$ maat.
- Gigue, hopsa, zoowel bij Italianen, Franschen als Engelschen.
- Ginglarus, kleine egyptische fluit.
- Giochevole, }
 Giocondamente, } lustig, vrolijk.
- Giocondevole, veraangenamend, vrolijk.
- Giocondezza, }
 Giocondità, } vrolijkheid.
- Giocondo, schertsend, vrolijk.
- Giocosamente, }
 Giocososo, } blijde, vrolijk.
- Giojante, }
 Giojosamente, } vrolijk, vergenoegd, lustig, schertsend.
 Giojoso, }
 Gioviali, }

- Gioivialità, vrolijkheid, monterheid.
 Giraffe, (clavicytherium) klavierharp, soort van spinet.
 Gis, sol diése, de noot g met een #.
 Gis-moll, sol diése mineur, toonaart met vijf #.
 Giubbiloso, jubelend.
 Giucante, } vrolijk, lustig.
 Giuchevole, }
 Giucoso, zie giocoso.
 Giusto, juist, gepast.
 Gli, de (meervoudig lidwoord).
 Glissando, }
 Glissato, } zacht, slepend, glijdend.
 Glissicando, }
 Glissicato, }
 Gloria, lofzang, tweede gedeelte der mis.
 Glottis, de pijp of buis, waarmede blaasinstrumenten
 geïntoneerd worden.
 Gnaccare, zie castagnette.
 Gola, keel, ook hals- of keelstem.
 Gorgheggiamento, gorgeltriller.
 Gorgheggiare, uitvoeren met gorgeltriller.
 Gracieux, gracieus, liefelijk.
 Gracile, zwak, dun.
 Gradation, } klimming.
 Gradazione, }
 Gradevole, } liefelijk, bevallig.
 Gradevolmente, }
 Graditamente, op bevallige wijze.
 Graditissimo, ten liefelijkste.
 Grado, graad.
 Grado ascendente, opwaarts klimmende trap.
 Grado descendente, afdalende trap.
 Graduale, gedeelte van de mis dat op een kerkelijk
 feest betrekking heeft.

- Gran-cassa, grande caisse, groote, militaire trom.
 Grand, { groot.
 Grande, }
 Grand barré, het tegelijk drukken van al de snaren
 der guitarre.
 Grandezza, verhevenheid.
 Grandioso, verheven, prachtig, groot.
 Grandisonante,
 Grave,
 Gravemente, { ernstig, zwaar, afgemeten.
 Gravezza, }
 Gravecembalum, klavier.
 Gravità, waardigheid, ernst.
 Grazia, aanminnigheid, bevalligheid.
 Graziosamente, { aanminnig, bevallig.
 Grazioso, }
 Grimaces, gebaarden.
 Groppetto, dubbelslag.
 Groppo, loopje in den zang.
 Grosso, groot.
 Grottesco, zie burlesco.
 Gruppetto, { zie gropetto.
 Gruppo, }
 Guarache, oorspronkelijk Spaansche dans.
 Guerriero, krijgshaftig.
 Guet, de wacht, trompetstuk.
 Guida, { gids, aanleiding.
 Guide, }
 Guide-main, handgeleiding, bij pianoforte door Kalk-
 brenner uitgevonden.
 Guidon, notenwijzer.
 Guigue, zie giga.
 Guitare, guitarre, cither.

Guitarerie, guitarre-getokkel.
 Garacho, zie guarache.
 Gusto, smaak.
 Gustoso, smaakvol.
 Gutturalton, slecht aangegeven keeltoon.

H.

Halb cadenz, onvolkomene afwijking.
 Halleluja, looft den Heer.
 Hanakisch. eene soort dans.
 Harmonichord, een door Kaufmann uitgevonden instrument.
 Harmonie, zamenklank.
 Harmonie musik of militaire muziek, bestaande uit hout- koper- en slaginstrumenten.
 Harmonieux, zamenstemmend, welluidend.
 Harmonika, instrument van glasklokjes of staafjes.
 Harmonique, harmonie, de leer der toonverhouding.
 Harmonometer, harmoniometer.
 Harpe, harp.
 Harpiste, harpist.
 Harpsichord, } vleugel, pianoforte.
 Harpsicord, }
 Hausse, frosch of schroefblokje van den strijkstok.
 Hautbois, hobo,
 Haut-dessus, hooge diskant.
 Haute-contre, alt, hooge alt.
 Haute-taille, hooge of eerste tenor.
 Helikon, een snaarinstrument bij de Grieken.
 Hemediapente, de verminderde kwart.
 Hemiditonos, de kleine tert.

- Hemiolisch, alzoo noemden de Grieken het uit vijf gelijke tijden of uit twee ongelijke deelen bestaande rhytmus.
- Hemiope, kleine fluit met 3 gaatjes.
- Hemitonium, halve toon.
- Heptachord, septime, ook met 7 snaren bespannen lier.
- Heptachordon, de groote septime.
- Heroisch, heldenmoedig.
- Hexachord, sexte, (zessnarig).
- Hexachordon, de groote sexte.
- Hexameron, verzameling van zes verschillende muziekstukken.
- Hexarmonisch, wekelijk, slap.
- Hialemos, klaag- of treurlied.
- Hiatus, opening, uitlating.
- Hieraulo, heilige blazers.
- Hierophon, heilige zangers.
- His, si diése, de noot b met een #.
- Hochamt, plechtige mis.
- Homöoptoton, algemeene pauze, welke niet bij de toonsluiting gemaakt wordt.
- Homöoteleton, algemeene pauze, na de toonsluiting.
- Homophonie, } compositie voor twee of meer stemmen
Homophon, } in den eenklank (unisone).
- Hora, tijdstip, gezang dat op bepaalde tijden uitgevoerd wordt; van daar horas zingen.
- Horae, zang of bidstond in kloosters.
- Horn, (engliches) zie althoboe.
- Hornbugle, jagershoorn, klephoorn.
- Hornpipe, hornpijp, matrozendaus, dansen naar den doedelzak.
- Hornsordin, een stukje met laken of bordpapier overtrokken hout.

- Hydraulon, waterorgel.
 Hymnaon, hoogtijdslied.
 Hymnus, hymne, lofzang ter eer van goden of helden.
 Hymnus Ambrosianus, Ambrosiaansche lofzang: Wij
 loven U o Heer enz.
 Hypatoides, algemeene benaming van de lagere toonen
 van het Grieksche noten systeem.
 Hyper, over, boven.
 Hyperdiapason, boven-octAAF.
 Hyperditonos, boven-terts.
 Hypo, onder beneden.
 Hypodiapason, onder-octAAF.
 Hypodiapente, onder-kwint.
 Hypoditonos, onder-terts.
 Hyporchema, danslied.

I. J.

- Jagdhorn, cor de chasse, jagthoorn.
 Jaleo de xeres. Spaansche volksdans.
 Janitscharen-musik, voorheen turksche krijgsmuzijk,
 tegenwoordig alle militaire muzijk als ze niet uitsluitend
 uit koper instrumenten bestaat.
 Jarabe, Spaansche volksdans.
 Jeu, orgelregister.
 Jeu d'anges, } engelstemmen, celestijnregister.
 Jeu céleste, }
 Jeu de flûtes, fluitregister.
 Jeu d'orgues, orgelregister.
 Jeu de trompettes, trompetregister.
 Il, de het.
 Il doppio movimento, dubbele beweging.

Il fine, het einde.

Il tempo crescendo, toenemende snelheid van beweging.

Imbrogljo, verwarring.

Imitando, nabootsend, navolgend.

Imitatio,

Imitation, } nabootsing of herhaling van stemgeluid.

Imitazione,

Imitatio aequalis motus, navolging in gelijke beweging.

Imitatio canerisans, kreeftengang, rugwaartsche navolging.

Imitatio cancrisans motu contrario, verkeerde rugwaartsche navolging.

Imitatio homophona of *in unisono*, navolging in den eenklank.

Imitatio in contrarium stricte reversum, strenge verkeerde navolging.

Imitatio inaequalis motus, navolging met tegenbeweging.

Imitatio motu contrario, vrije verkeerde navolging.

Imitatio per augmentationem, vergroote navolging.

Imitatio per diminutionem, verkleinde navolging.

Imitatio per thesin et arsin, navolging met gemengde maatdeelen.

Imitatio periodica, navolging van een gedeelte van een grooteren zin.

Impazientemente, ongeduldig.

Imperioso, heerschend, gebiedend.

Impeto,

Impetuosamente, } stormig, onstuimig.

Impetuoso,

Imponente, beslissend, nadruk in voordragt.

Impressario, operadirector.

- Impromptu, }
 Improvisation, } muzikstuk voor de vuist, fantasie.
 Improvisazione, }
 Improvisare, } voor de vuist, componeren, fantaseren,
 Improviser, } dichten.
 Improvisateur, }
 Improvisatore, } toonzetter of dichter voor de vuist.
 In, in.
 Incalzando, dringend.
 Indeciso, onbestemd.
 Indifferente, }
 Indifferentemente, } onverschillig.
 In distanza, ver verwijderd.
 Infernale, }
 Inferno, } duivelsch, helsch.
 Inflatilia, blaasinstrumenten.
 Infra, onder.
 Inganno, schijnsluiting, gestoorde sluiting.
 Iniziato, ingevoerd.
 Inno, italiaansche benaming van hymne.
 Innocente, }
 Innocentemente, } onschuldig.
 Innocenza, onschuld.
 Ino, a, italiaansch verkleinwoord; b.v. concert, con-
 certino.
 Inquieto, onrustig.
 Insensibile, }
 Insensibilmente, } onmerkbaar.
 Instantemente, dringend.
 Instrument, } het ligchaam waaruit de toonen worden
 Instrumento, } voortgebracht.
 Instrumental-musik, noemt men alleen die door
 strijk- of blaasinstrumenten wordt voortgebracht.

- Instrumentation, instrumentering, de kennis daarvan.
 Instrumento, a campanella, klokkenspel.
 Instrument à cordes, }
 Instrumento à corda, } snaar-instrument.
 Instrument à vent, }
 Instrumento di flato, } blaasinstrument.
 Intavolare, in noten zetten, muziek schrijven.
 Intendant, } die het oppertoezigt heeft over muziek en
 Intendente, } theater, gewoonlijk eene hofbetrekking.
 Interludium, }
 Intermède, } tusschenspel.
 Intermedio, }
 Intermezzo, }
 Intermedietto, kort tusschenspel.
 Interrotto, gestoord, afgebroken.
 Interruption, }
 Interruzione, } storing, onderbreking.
 Intervallum, }
 Intervalle, } ruimte tusschen 2 toonen.
 Intervallo, }
 Intimo, }
 Intimissimo, } innig, met innig gevoel voorgedragen.
 Intonare, toongeven.
 Intonation, }
 Intonazione, } zoo als de toon aanspreekt.
 Intoniren, toongeven.
 Intrada, voorspel, inleiding, namelijk bij een muziek-
 stuk voor trompet.
 Intrepidamente, }
 Intrepido, } moedig, onverschrokken.
 Introduction, }
 Introduzione, } inleiding.

- Introit, }
 Introito, } begin eener mis
 Introitus, }
 Invention, }
 Invenzione, } uitvinding.
 Inversio, }
 Inversione, } omkeering der notenopvolging.
 Invocatio, }
 Invocazione, } aanroeping.
 Jocosus, schertzend, lustig
 Jodeln, de natuurlijke stem met de fausset wisselender
 wijze zingen, Tyroolsche manier.
 Jongleurs, rondtrekkende muzikanten.
 Jota arragonesa, Spaansche volksdans.
 Ira, toorn.
 Irato, toornig.
 Ironia, ironie, bedekte spotternij.
 Ironicamente, }
 Ironico, } spotachtig.
 Irresoluto, wankelend, onbestemd in voordragt.
 Istesso, dezelfde, hetzelfde.
 Istesso tempo, dezelfde tijdmaat.
 Instrumento, zie instrumento.
 Jubiloso, jubelend, juichend.
 Justesse, juistheid, zuiverheid.
 Justesse de la voix, zuiverheid van stem.
 Justesse de l'oreille, juistheid van oor.

K.

De bij K ontbrekende woorden zoeken men onder C.
 Kabaro, kleine egyptische en abyssinische trommel.

- Kallinikos, dans met zang.
- Kammermusik, kamermuziek, daarmede worden bedoeld klassieke composities voor een klein aantal instrumenten, zoo als trio's, quartetten, quintetten, enz. en bestemd om in kleineren kring te worden uitgevoerd.
- Kammerton, kamerton, noemt men gewoonlijk den stemtoon van het orkest.
- Kandele, een Finlandsch snaarinstrument.
- Kanon, zie canon.
- Kanonik, de mathematische of indeelingsleer der toonen.
- Kanoniker, berekenaar van het notensysteem.
- Kapelle, kapel vereeniging van toonkunstenaars, door vorsten of andere hooggeplaatste personen in dienst gehouden.
- Kapellist, lid eener kapel.
- Kapellmeister, kapelmeester, hoofd der kapel.
- Katachresis, gebruik eener dissonant buiten de regelen.
- Keras, hoorn.
- Keratine, kromhoorn of bazuin.
- Kerrena, trompet der Indianen.
- Kicks, overslaan, mislukken van een toon bij blaasinstrumenten.
- Kirchentrio, verouderde muziek voor 2 violen en bas.
- Komma, toonscheiding.
- Komponiren, komponeren, muzikale ideeën volgens regelen opschrijven.
- Komponist, toondichter.
- Komposition, toondichting, muziekstuk.
- Konzertmeister, voorspeler in een orkest.
- Kopfstimme, zie falsetto.
- Kopfstück, bovenstuk van een blaasinstrument.
- Koryphäe, voorzanger, kooranvoerder.
- Kosake, volksdans der kozakken.

- Krakovienne, } poolsche volksdans in $\frac{3}{4}$ maat.
 Krakowiak, }
- Kreuz, dièse, kruis, een enkel # verhoogt de noot met een halven toon.
- Kreuz, doppeltes, double dièse, dubbel kruis, hetwelk \times of $\#\#$ gesteld wordt; het verhoogt de noot met een geheel toon.
- Kritik, beoordeeling van een werk.
- Krome, zie croma.
- Krustische instrumenten, slaginstrumenten.
- Kuhhorn, koehoorn, van gelijke beteekenis als alpenhorn.
- Kyrie, Heer! begin eener mis.

L

- L., verkorting van laeva.
- La, de toon a.
- La bémol, de noot as.
- La bémol majeur, as-dur.
- La bémol mineur, as-mol.
- La dièse, de noot ais.
- La dièse majeur, ais-dur, niet gebruikelijk.
- La dièse mineur, ais-mol.
- La majeur, A-dur.
- La mineur, A-mol.
- La prima volta forte, de eerste keer sterk.
- La seconda volta piano, de tweede keer zwak.
- Labialstimmen, orgelpijpen die van binnen eene vernauwde monding hebben.
- Lacrimando, zie lagrimando.
- Ländler ook ländlerer, draaijer, deutsche dans in $\frac{3}{4}$ of $\frac{3}{8}$ maat.
- Laeva, de linksche.

- Lagrimando, } klagend, bewogen, weenende.
 Lagrimoso, }
 Laie, leek, een onervarene in de kunst.
 Lamentabile, weeklagende.
 Lamentation, }
 Lamento, } klagt, weeklagt.
 Lamentazione, }
 Lamentevole, weeklagend.
 Lamentoso, smartelijk, klagelijk.
 Lampons, drinkliederen.
 Languendo, }
 Languente, } smachtend.
 Languido, }
 Languettes, tongwerk aan orgels.
 Largamente, breed.
 Larghetto, langzaam in tempo.
 Larghissimo, zeer langzaam.
 Largo, breed, uitgezet, langzaam tempo.
 Largo assai, }
 Largo di molto, } zeer langzaam.
 Largo ma non troppo, niet te langzaam.
 Largo un poco, eenigzints langzaam.
 Larigot, herdersfluitje, flageolet.
 Lauda, lofzang.
 Laudes, lofzangen die gewoonlijk op de vroegmis volgen.
 Laute spirituali, geestelijke liederen ter eere Gods.
 Laute, verouderde soort van gitaar.
 Lautenist, luitspeler.
 Leçons, lessen, oefeningstukken.
 Leg., verkorting van legato.
 Legabile, }
 Legando, } gebonden, gebonden voordragt, zie ook
 Legato, } ligato.

Legare, binden.

Legatissimo, zeer gebonden.

Legatura, verbinding, sleepboog.

Légèrement, ligt.

Leggenda, legende, levensschets van een heilige.

Légèreté,

Leggerezza, } ligtheid.

Leggierezza, }

Leggeramente,

Leggiadramente, }

Leggiadretto, }

Leggiadro, }

Leggiere, }

Leggermente, }

Leggiero, }

Leggieruolo, }

Leggierissimo, zeer ligt weg.

Leggiadro, liefallig, aangenaam.

Legno, hout.

Leitaccord, inleidingsaccoord, dat naar eene andere toonsoort voert, vooral het dominantaccoord van iedere nieuwe toonsoort.

Leiter, ladder, toonsoort.

Leiter-eigen, ladder-eigen, zulke toonen die tot de toonladder behooren die men uitvoert.

Leiter-fremd, ladder-vreemd, zijn de toevallig verhoogde of verlaagde toonen, die niet tot de behandelde toonsoort behooren.

Leno, mat, krachteloos.

Lentamente, langzaam, traag.

Lentando, langzamer worden, terughoudend.

Lento, te, langzaam, gemakkelijk.

- Lento assai,
 Lento di molto, } zeer langzaam.
 Lento lento, }
- Lepsis, toonopvolging van de laagte naar de hoogte.
- Lesso, } ligt, vlugtig.
 Lesto, }
- Letane, zie litania.
- Letterale, }
 Letteralmente, } letterlijk.
- Levé, opslag.
- Levezza, zie leggezezza.
- Liaison, verbindingsboog.
- Liaison de chant, verbinding van den zang.
- Liberamente, vrij, ongedwongen.
- Libretto, tekstboekje van de opera.
- Licence poétique, }
 Licenza poetica, } dichtelijke vrijheid.
- Lié, gebonden.
- Ligato, zie legato.
- Ligatura, zie legatura.
- Ligne, notenlinie.
- Lignes additionelles, hulplijnen boven en onder
 den balk.
- Lignum psalterium, stroovedel.
- Limma, overschot van een kleine interval.
- Linea, notenlinie.
- Linien- of notensysteem, benaming van de vijf
 parallellijnen waarop en waar tusschen de noten ge-
 plaatst worden.
- Linon, snaar.
- Lira, zie lyra.
- Liscio, eenvoudig, glad weg, zonder versiering.
- L'istesso tempo, hetzelfde tempo als vroeger.

- Litania, }
 Litanie, } litanie, gebed in nood.
 Lıtuo, verouderd instrument.
 Liturgia, liturgie, de voorgeschreven ordening van gezangen en gebeden bij de openbare godsdienst.
 Liutessa, een slechte luit.
 Liuto, luit.
 Lo of luo, verkorting van loco, luogo.
 Loure, fransche dans.
 Ludi magister, }
 Ludi moderator, } meester van het spel.
 Ludi spirituales, geestelijke, muzikale spelen in de
 middeneeuwen.
 Lugubre, duister, ernstig.
 Luogo, op de plaats.
 Lusing., verkorting van lusingando.
 Lusingando,
 Lusingante, }
 Lusinghevola, } vleijend.
 Lusinghevolmente, }
 Luth, luit.
 Luttuosamente, }
 Luttuso, } smartelijk, treurig.
 Lyra, lier.
 Lyra barberina, verouderd snaarinstrument.
 Lyra da braccio, italiaansche lier, verouderd strijk-
 instrument met 7 snaren.
 Lyra da gamba, een op het vorige gelijkend verouderd
 strijkinstrument met 12 tot 16 snaren.
 Lyra rustica, boerenlier.
 Lyra tedesca, duitse lier.
 Lyra hexachordis, zessnarige lier.
 Lyre, lier der ouden.

Lyressa, een slechte lier.

Lyrica, lyrische dichtkunst.

Lyriceo, lyrisch.

Lyrisch, voor den zang geschikt; b.v. lyrische gedichten.

M.

Ma, maar, echter.

Ma non troppo, maar niet te veel.

Marchalath, wisselgang.

Machiot, kerkvoorzanger.

Madriale, { herderszang; ook noemden de Italianen
aldus de muziekstukken die tusschen de
Madrigale, { bedrijven (actes) van tooneelstukken en
opera's gespeeld werden.

Madrialetto, kleine herderszang.

Maesta,

Maestade, { majesteit, grootheid, hoogheid.

Maestevole,

Maestevolemente, { met majesteit, heerlijk, verheven.

Maestoso,

Maestra, meesteres, kunstenaars.

Maestrevole, meesterlijk.

Maestri secolari, leeraar. die aan het conservatoire
instrumentaal onderrigt geven.

Maestria, kunst, meesterschap.

Maestro, meester, kunstenaar.

Maestro di capella, kapelmeester.

Magas, kam van snaarinstrumenten.

Maggiolata, Meilied.

Maggiore, dur, harde toonsoort.

Magnificat, lofzang aan Maria.

- Main droite, rechterhand.
 Main gauche, linkerhand.
 Maître de chapelle, kapelmeester.
 Maître de musique, muzijkdirector.
 Majeur, dur.
 Majo-modus, dur toonsoort.
 Majosis, vrolijke poolsche joden-dans.
 Malincolio, melancholiek, zwaarmoedig.
 Malinconia, melancholie, zwaarmoedigheid.
 Malinconicamente, }
 Malinconico, } zwaarmoedig, treurig.
 Malinconioso, }
 Malinconoso, }
 Manc., verkorting van mancaudo.
 Manca, linksche.
 Mancando, afnemend, verdwijnend.
 Manche, hals van strijkinstrumenten en guitarren.
 Mandola, }
 Mandoline, } pandourcither.
 Manica, vingerzetting.
 Manico, zie manche.
 Maniera, manier, de eigen wijze van voordragt van een kunstenaar.
 Maniera affettata, geaffecteerde, gezochte manier.
 Maniera languida, smachtende manier.
 Manière d'attaque, aanslag.
 Maniééré, versierd, gezocht, gekunsteld.
 Mano, de hand.
 Mano destra, verkort: m. d. rechterhand.
 Mano sinistra, verkort: m. s. linkerhand.
 Manuale, het klavier van orgels, dat met de handen bespeeld wordt, in tegenoverstelling van het pedaal.
 Er zijn orgels zelfs met 3 en 4 manualen (claviaturen).

Manualiter, aanduiding van orgelmuzijk die zonder het pedaal gespeeld wordt.

Manubrium, knop van de orgelregisters.

Manuductor, handleider of die met de hand maat slaat.

Marc., verkorting van marcando. marcato, gemarkeerd, doen uitkomen.

Marcatissimo, ten sterkste doen uitkomen.

Marche, marsch, gang, opklimming der toonen.

Marche redoublée, gezwinde marsch.

Marche triomphale, triumphmarsch.

Marcia, marsch.

Marciale, krijgshaftig, marciaal.

Marseillaise, fransch volkslied.

Martellando, } gehamerd, soort van staccato met den
Martellato, } strijkstok.

Martraza, spaansche dans.

Marziale, krijgshaftig.

Massima, noot van 8 slagen.

Masurek, masurka, poolsche volksdans in $\frac{3}{4}$ maat.

Mantalın, kleine indiaansche fluit, waarmede de bajadères hunne dansen accompagneren.

Matelotte, fransche matrozendans in $\frac{3}{4}$ maat.

Matinata, morgengezang.

Mazurek, mazurka, zie masurek.

M. d. verkorting van mano destra, main droite.

Medesimo tempo, hetzelfde in vorig tempo.

Mediante, middeltoon tusschen grondtoon en kwint (terts).

Melisma, zangversiering.

Melismatik, de leer der zangversiering.

Melismatisch, versierd.

Melodestik, leer of kunst der melodie.

Melodia, melodie, welluid, zamenvoeging van toonen tot een welluidend geheel.

Melodicon, door Reiffel Sen. te Kopenhagen uitgevonden; de toonen worden door gebogene metaal staafjes voortgebracht.

Melodico,
Melodioso,) welluidend.
Melodiosamente,)

Melodrama, dramatisch gedicht, dat door bij afwisseling invallende ook wel de rede begeleidende muziek wordt uitgevoerd; ook kan er zang, in 't bijzonder koor-gezag tusschen gevoegd worden.

Melograph, notenschrijver; eene inrigting aan het klavier die alles wat gespeeld wordt van zelve in noten overbrengt.

Meloman, hartstogtelijk muzikkliefhebber.

Melomanie, muziekwoede.

Mélopée, gezangspreek.

Melophare, lantaarn, waarin geöliede notenbladen geschoven kunnen worden, zoodat wanneer men bij duisternis er licht achter ontsteekt, de noten gemakkelijk te lezen zijn.

Meloplast, synoptische tabel tot het opsporen der intonatie zonder de hulp van een instrument.

Melopoia, de wetenschap van het melodisch te zamen brengen der toonen.

Melos, gezang, lyrisch gedicht.

Melothesia, het voortbrengen eener melodie, de zetting, de compositie.

Melothet, toonzetter, componist.

Melotypie, notendruk door typen.

Ménestrels, ballade zangers eertijds aan de hoven van vorsten.

Ménétriers, fidelaars, dansmuzikmakers.

Ménétriers de village, dorpsmuzikanten.

Meno, minder.

- Meno forte, minder sterk.
 Meno piano, minder zacht.
 Mensur, toonenmaat, de juist ingedeelde maat op den toets van snaarinstrumenten.
 Mensural-gesang, versierd gezang.
 Mensuralisten, toonzetters en muzikale auteurs, die tot de verbetering van het mensural-gesang hebben bijgedragen.
 Mensuralnoten, onze hedendaagsche noten.
 Ménuet, zie menuetto.
 Mescolanza, mengsel van strijdige toonen.
 Messa, mis, hoogambt.
 Messanzo, zie mescolanza.
 Messa voce, het trapsgewijze aanzwellen en afnemen van den toon.
 Measure, zie mensur.
 Measure à deux temps, halve maat, $\frac{2}{4}$ maat.
 Measure à trois temps, $\frac{3}{4}$ maat.
 Méthode, } school, de naar vaste regelen gestelde
 Metodo, } vormingsleer.
 Mètre, metrum.
 Metrik, versificatieleer, de leer van het metrum, d.i. van de versmaat.
 Metrometer, } maatmeter, die de snelheid van de maat
 Metronom, } aangeeft.
 Metrum, tijdmaat.
 Mette, katholieke vroegdienst.
 Mez., verkorting van mezza, half.
 Mezza, manica, halve applicatuur.
 Mezza orchestra, met half orchest.
 Mezza voce, verkort m. v. met half stemgeluid.
 Mezzo forte, verkort m. f. half sterk.
 Mezzo forte piano, matig sterk, dan zwak.

Mezzo soprano, midden-half-sopraan, omvang van de eensgestreken a tot de twee gestreken f.

Mezzo staccato, half gestoten.

Mezzo-tenore, midden-tenor, komt den bariton nabij.

M.f., verkorting van meno of mezzo forte.

Mi, de noot e.

Mi bémol, de noot es.

Mi bémol majeur, Es-dur.

Mi bémol mineur, Es-mol.

Mi dièse, E-is.

Mi majeur, E-dur.

Mi mineur, E-mol.

Militarmente, }
Militairement, } krijgshaftig.

Minaccievole, }
Minaccivolmente, } dreigend, bedreigend.
Minacciando, }
Miacciosamente, }
Minaccioso, }

Mineur, mol, zacht.

Minima, halve maatnoot.

Minore, mol, zacht, klein.

Minuetto, menuet, muziekstuk in $\frac{3}{4}$ maat, met twee reprises en meestal met een trio.

Miscella, eene orgelstem.

Mise de voix, zie mezza voce.

Miserere, ontferm U, eene bij psalm 57 vervaardigde kerkmuzijk.

Missa, mis, kerk-compositie, bestaande in zes afdeelingen: Kyrie, Gloria, Crede, Sanctus, Benedictus en Agnus Dei.

Missa pro defunctis, zielsmis voor afgestorvenen.

Missa solemnis, eene voor kerkfeesten bestemde mis.

- Misteriosamente, } geheimnisvol.
 Misterioso, }
 Misura, maat.
 Mitos, draden, de grieksche benaming van uit vlas ge-
 draaide snaren.
 Mittelcadenz, zie Halbcadenz.
 Mixturen, zijn die orgelregisters, welke op iedere toets
 meerdere pijpen in octaven, terzen en quinten gelijk-
 tijdig doen spreken.
 M. M., verkorting voor Mälzl's metronom.
 Mobile, bewegelijk.
 Moderno, elegant, nieuw.
 Moderatamente, } gematigd.
 Moderato, }
 Modificazioni, modificatien, beperkingen, dus worden
 de onderscheidene schakeringen der toonen genoemd.
 Modto., verkorting van moderato.
 Modulare, de stem of klank van een instrument inrigten.
 Modulation, modulazione, accoordenwisseling; juiste
 verandering der toonsoort. Moduleren noemt men op
 melodische-harmonische wijze van de eene naar de
 andere toonsoort overgaan.
 Modus, toonsoort, ook maat.
 Modus major, dur- of harde toonsoort.
 Modus minor, zachte toonsoort, waarin de toon klein is.
 Moll, week, zacht.
 Molltonart, zachte toonsoort, waarin de tertsen klein is.
 Molla, fluitklep.
 Molto, zeer, veel.
 Momentum, zestiende pause.
 Momentum, achtste pause.
 Monochord, eensnarige; instrument waarop de inter-
 vallen gemeten worden (klankmeter).

- Monodie, eenstemmig gezang.
 Monodrama, tooneelspel voor één persoon.
 Monotonie, eentoonigheid.
 Moralitäten, eene soort van muzikale tooneelvertooningen in de 14de eeuw.
 Morando, talmend, terughoudende.
 Mordent, } verkorte triller of naslag.
 Mordente, }
 Morendo, stervend, wegstervend.
 Moriente, stervende, uitdovende.
 Mormorando, }
 Mormorevole, } murmelende.
 Mormorosa, }
 Mosso, bewogen.
 Mostra, notenwijzer.
 Motetto, motet een meerstemmig kerkgezag naar aanleiding van een bijbeltekst, ook meerstemmige vocale muziek van ouden vorm.
 Motivo, motief, thema, de melodie waarover iets gecomponeerd wordt.
 Moto, beweging, aandrift.
 Moto precedente, in voorafgaande beweging.
 Moto primo, eerste beweging.
 Motus contrarius, tegenbeweging.
 Motus obliquus, zijdelingsche beweging.
 Motus rectus, regte beweging.
 Mouvement, } beweging, tempo.
 Movimento, }
 Mozarteum, het beroemde muziek-instituut (conservatorium) te Salzburg, ter eere van den onsterfelijken gesticht.
 Murky, verouderd muziekstuk voor klavier.
 Musette, eene soort zakpijp; ook landelijke dans in $\frac{6}{8}$ maat.

- Musica, muziek, toonkunst.
 Musica arrabbiata, }
 Musica da gatti, } kattenmuziek.
 Musica da camera, di teatro, kamer, theatermuziek.
 Musica di chieza, kerkmuziek.
 Musicale, }
 Musicalmente, } muzijkaal.
 Musicare, musiceren.
 Musico, musicus, zanger, toonkunstenaar.
 Musikinstitut, muzijkschool, conservatoire.
 Mutare, veranderen.
 Mutation, } verwisseling, de stemverwisseling bij den
 Mutazione, } opgroeienden jongeling.
 Mutiren, de natuurlijke stemverandering bij jonge lieden.
 M. V., verkorting van mezza voce.
 Mykterophonie, nensgeluid, door den neus zingen.
 Mystères, mysterien, gezangen der kruisvaarders op
 hunne togten.

N.

- Naccara, slaginstrument, op castagnetten gelijkende,
 doch grooter.
 Nacchera, pauk; ook meervoud.
 Nacchere, castagnetten.
 Naccherino, pauker; ook kleine pauk.
 Naccherone, groote pauk.
 Nänie, treur- en klaagzang.
 Nafiri, indiaansche trompet.
 Naïf, naïvement, naïef, ongekunsteld, natuurlijk.
 Narrante, vertellend.
 Naturale, }
 Naturalmente, } natuurlijk, ongekunsteld.

- Negligente, }
 Negligentemente, } nalatig, vlugtig.
- Nel, eene soort dwarsfluit van riet bij de Turken in gebruik.
- Nel, nella, in de, van de, op.
- Nel battere, nederslag van de maat.
- Nel tempo, in de maat.
- Nete, toonensysteem bij de ouden.
- Netto, rein, net, zuiver.
- Neumen, de in vroegere tijden gebruikelijke en in oude choraalboeken nog aanwezige toontekens.
- Neuvième, none.
- Nexus, verbinding, band, aanduiding van eene reeks van toonen in de oude geschriften; er zijn drieërlei:
 Nexus anacamptos, afwaartsche; nexus rectus, opwaartsche, en nexus circumstans, de op- en afwaartsche.
- Nihil, niets.
- Nobile, edel.
- Nocturne, nachtmuzijk.
- Noëls, kersliederen.
- Noire, kwart noot.
- Nomos, toonsoort, melodiegang.
- Non, niet.
- Non molto, niet zeer.
- Non tanto, non troppo, niet te zeer.
- Nona, none, de negende interval van den grondtoon af.
- Nonetta, nonet, negenstemmige compositie.
- Normalton, stemtoon, de a.
- Normaltonleiter, de grondtoonladder C-dur.
- Nota, note, noot, toontekenen.
- Nota abjecta, verworpen noot.
- Nota buona, de op de goede maattijd vallende noot.
- Nota cambiata, wisselnoot.

Nota caratteristica, leidingtoon.

Nota contra notam, noot tegen noot; eenvoudig contrapunt.

Nota di piace, versiering.

Nota sostenuta, gehouden, gedragen noot.

Notation, de kunst om door de gebruikelijke teekens muziek te schrijven.

Note sensible, de franschen noemen dien zeer teregt den leidingtoon.

Notist, notenschrijver.

Notturmo, nachtmuzijk.

Nourrir le son, den toon sterk aangeven en uithouden.

Novemole, negen noten, die in den tijd van zes gelijke noten moeten uitgevoerd worden.

Nuanciren, schakeren, door gevoelvolle uitvoering der verschillende teekens bij de voordragt.

Numerus, wordt gebruikt in plaats van rhytmus.

Nuovo, nieuw.

O.

O, of.

Ob, verkorting van oboe.

Oboe, hobo, hautbois, zie ook alt-oboe.

Oboist, hoboist, hobospeler.

Octave, de achtste diatonische trap, de herhaling van den grondtoon.

Octett, } muziek voor 8 concerterende stemmen.
Otteto, }

Octiphonium, een geheel achtstemmig geschreven muziekstuk.

Octochord, instrument met 8 snaren.

- Octochordisch, achtsnarig.
 Ode, lied, gezang.
 Odeon, odeum, waren bij de Ouden ronde, van binnen met zuilen versierde openbare gebouwen, waarin de muzikale en poëtische wedstrijden gehouden werden.
 Odische musik, vokaal muziek.
 Oeuvre, werk.
 Oeuvre posthume, nagelaten werk.
 Offertoire, }
 Offertorium, } het offergebed in de katholieke mis.
 Officium, mis; ook pligt.
 Officium defunctorum, lijkmis.
 Officium diurnum, dagmis.
 Officium divinum, hoogambt, mis.
 Officium matutinum, vroegmis.
 Officium nocturnum, nachtelijke mis.
 Officium vespertinum, vesper, namiddaggodsdienst.
 Oficleida, zie ophicleide.
 Olivettes, olyvendag; dans van landlieden in Provence.
 Omnes, }
 Omnia, } zie tutti.
 Ondeggiamento, beving.
 Ondeggiante, golvend, wankelend.
 Ondeggiren, maatslaan met golvende beweging der hand.
 Onduliren, den toon laten beven.
 Ondulé, bevende, sidderende.
 One, italiaansche vergrootingssyllabe.
 Ongarese, }
 Ongherese, } hongarsch.
 Opera, werk, opera, in muziek gebragt drama.
 Opera buffa, komische opera of zangspel.

- Opera seria, } ernstige groote opera.
 Opéra sérieux, }
 Opera-semi-seria, romantische opera.
 Operette, zangspel.
 Operist, operazanger.
 Ophicleide, ook basso d'harmonie, dubbele of contra-
 fagot met vermeerderden omvang en diepte, waarvan
 den toon dien van bas-bazuin nabij komt.
 Opus, werk.
 Opusculum, werkje, klein werk.
 Opus posthunum, nagelaten werk.
 Oratorium, lyrisch geestelijk drama, met instrumentale
 begeleiding.
 Orchestra, } vereeniging van toonkunstenaren ter uit-
 Orchestre, } voering van meerstemmige compositien; ook
 } benaming van de plaats van uitvoering.
 Orchestrik, de hoogere danskunst.
 Orchestrion, een door Fr. Kaufmann uitgevonden in-
 strument, bestaande in eene kunstmatige nabootsing
 van fluiten, flageoletten, clarinetten, cornets, hoorns,
 fagotten, trompetten, bashoorns en tuba; elk dezer
 instrumenten heeft afzonderlijk crescendo en decrescendo.
 Ordinario, gewoon, op gewone wijze.
 Organetto, klein orgel.
 Organique, instrumentale muziek.
 Organische musik, instrumentale muziek.
 Organista, orgelspeler, organist.
 Organo, orgel, orgelstem.
 Organo pleno, met vol werk.
 Organo di campana, klok-orgel.
 Organo portatile, draaiorgel.
 Organographie, beschrijving van instrumenten.
 Organologie, instrumentleer.

- Organum, orgel.
 Organum hydraulicum, waterorgel.
 Organum pneumaticum, windorgel.
 Orgelpunkt, cadenza, point d'orgue, aaneenvlechting van harmonische akkoorden in de boventoonen bij aangehouden bas.
 Orgue, orgel.
 Orgue portatif, draaiorgel.
 Orificium, opening en monding van orgelpijpen.
 Original, oorspronkelijk, niet nagevolgd.
 Originell, oorspronkelijk, eigendommelijk, van het gewone afwijkende.
 Ornamenti, versieringen.
 Ornamente, } versierd, opgetooid.
 Ornato, }
 Ornemens, versieringen.
 Ortisch, hoog.
 Orthische melodie, eene zich in de hooge toonen bewegende melodie.
 Orthoëpie, juiste uitspraak.
 Orthoëpik, de leer der juiste uitspraak.
 Orthotonie, juiste toongeving.
 Oscillationen, trillingen.
 Osservanza, inachtneeming, opmerkzaamheid.
 Ossia, of
 Ostinata, hardnekkig, volhoudend.
 Ottava alta, het hoogere octaaf.
 Ottava bassa, het lagere octaaf.
 Ottavino, octaaffluit.
 Ottemole, figuur uit acht noten bestaande.
 Ottetto, octet, achtstemmig.
 Ouverture, inleidingsstuk voor het orchest, in het bijzonder voor opera's.

P.

- P, verkorting voor piano.
 Padoana, deftige dans.
 Palco, betrekking bij het tooneel, théâtre.
 Palmulae, zoo noemden de Romeinen de toetsen.
 Pambe, kleine trommel der Hindo's.
 Pandora, kleine poolsche luit.
 Panflöte, herdersfluit van 7 pijpen, door was aaneen verbonden.
 Pantalón, noemde men de eerste clavieren, toen ze bij aanvankelijke onvolkomenheid, nog geen dempers hadden.
 Pantomime, gebaardenspel.
 Paradoxus, wonderlijk, zeldzaam.
 Parakontaktion, beurtzang der Grieken.
 Parallel tonart, verwante toonsoort.
 Paraphonie, wanklank, stemgebrek.
 Paraphonist, voorzanger.
 Paraphrase, omschrijving.
 Parlanto, } sprekende.
 Parlante, }
 Parodia, parodie, verdraaid vers, luimige omkeering van een meer ernstig dichtstuk.
 Parodos, begin van het tragische koor, als het geheele koor zingt.
 Paroles, text bij de muziek.
 Parte, deel, rol van een opera, hoofdstem.
 Parterre, de voor de toeschouwers bestemde plaats op den beganen grond.
 Parthenia, gezang der jonkvrouwen.
 Partie, afzonderlijk geschreven stem.
 Partimento, becijferden bas.
 Partito, in stemmen gedeeld.

- Partition, } partituur, muziekstuk waarbij de verschil-
 Partitura, } lende stemmen bij elkander zijn gebragt,
 Partizione, } om het geheel te kunnen overzien.
 Pas, schrede, ook dansfiguur, als: pas de deux enz.
 Pas accéléré, } gezwinde marsch.
 Pas redoublé, }
 Pas de hache, krijgdsdans.
 Pas ordinaire, parademarsch.
 Passage, } melodieuze notenreeks; ook sneller gedeelte
 Passagio, } van een muziekstuk dan de aangegeven maat.
 Passariello, karakterrol der italiaansche opera comique.
 Passepied, een fransche dans welke thans niet meer in
 de mode is in $\frac{3}{4}$ of $\frac{3}{8}$ maat.
 Passion, hartstogtelijke uitvoering van muziek.
 Passionato, ta, passionné, hartstogtelijk.
 Passo-mezzo, italiaansche dans.
 Passions-musik, oratorium, waarvan de text op het
 lijden van Christus betrekking heeft.
 Pasticcio, } quodlibet.
 Pastiche, }
 Pastorale, landelijke, herders muziek.
 Pastorello, muziek van dergelijken aard.
 Pastourelle, fransche contradaans van gelijke soort.
 Pateticamente, } pathetisch, verheven.
 Patetico, }
 Patte à règle, linieerpen.
 Patimente, lijdend.
 Pausa, } pauze, rustteeken.
 Pause, }
 Pauser pauzeren, zwijgen.
 Pavana, italiaansche boerendans in $\frac{3}{4}$ maat.
 Paventato, } vreesachtig, angstig bij het voordragen.
 Paventoso, }

- Ped., verkorting van pedaal.
- Pedalclaves, }
 Pedalclaviatur, } zie pedale.
- Pedale, } pedaal, voettoetsen, de voet claviatuur van
 Pedaliera, } orgels; ook de trekkers bij piano of harp.
- Pentachonium, vijfstemmig muziekstuk.
- Pentachord, vijfsnarig.
- Pentatonon, interval van 5 geheele toonen; de septima
 of kleine septima.
- Per, door, voor, b.v. per il flauto solo, voor de fluit alleen.
- Perd., verkorting van perdendo, perdendosi, zich ver-
 liezende, afnemende.
- Perfetto, volkomen.
- Perfetto modo, de volkomen maat, de diedeelige.
- Perigourdine, fransche dans in $\frac{3}{8}$ maat.
- Periode, zin, die eene gansche gedachte uitdrukt.
- Periodologie, de leer der vorming van muzikale zinnen.
- Pesante, zwaar, slepend.
- Pezza, stuk.
- Pezzi concertanti, concertstukken.
- Pezzi di bravura, bravourstukken.
- P.f. verkorting van piu forte.
- Phantasie, zie fantasie.
- Philharmonisch, stamt af van het grieksch en be-
 teekent de muziek (harmonie) liefhebbende.
- Phisharmonica, zie physharmonica.
- Philomele, nachtegaal, vriendin der muziek.
- Philomusos, liefhebber der muziek.
- Phonagogus, leider der fuga.
- Phonaskie, stemoefening bij het zingen.
- Phonaskos, stemkweker, zangmeester.
- Phone, stem, geluid.
- Phonetik, stemleer, geluidleer.

- Phonik, klank- of toonleer.
 Phonokamphie, stembuiging, klankbreking.
 Phonoklastisch, stembrekend.
 Phonosophie, klankkunde.
 Phonargie, stem- of galmleer.
 Phrase, zin uit een muziekstuk.
 Phraser, zinnen rhythmisch van elkander scheiden.
 Phrygische tonart, de oudste toonsoort van de oude
 Grieken.
 Physharmonica, een door Häckel uitgevonden en door
 Buschmann te Hamburg verbeterd toetseninstrument dat
 zijn geluid uit metalen tongen, door wind in trilling
 gebragt erlangt.
 Piacere, naar believen, genoeg.
 Piacevole, }
 Piacevolmente, } bevallig, aangenaam, liefelijk.
 Piaccimento, vergenoegen, welgevallen.
 Piangevole, }
 Piangevolmente, } weenende, klagende.
 Pianino, een regtopstaande piano.
 Pianissimo, zeer zacht.
 Pianissimo quanto possibile, zoo zacht mogelijk.
 Piano, zacht, stil
 Piano, fortepiano.
 Piano droit, regtopstaande piano.
 Piano piano, zeer stil.
 Picchiettato, gesprenkeld, zie ook staccato.
 Piccolo, }
 Piccolino, } klein.
 Pièce, stuk, muziekstuk.
 Pieno, vol, volstemmig.
 Pietoso, medelijdensvol.
 Pifferare, op de dwarsfluit blazen.
 Pifferino, dwarsfluitje.

- Piffero, dwarsfluit.
 Pileata, met een hoed voorzien, gedekt.
 Pilotiden, abstracten, smalle houten latten aan orgels die de toetsen met de ventilen der pijpen verbinden.
 Pincé, geknepen, gestoten; ook korte triller.
 Pincé étouffé, zamenklank.
 Pincé renversé, sneller.
 Piquer, meerdere noten in één streek uitvoeren of met springenden heen en wedergaanden strijktok.
 Pittorico, schilderend.
 Più, meer; dient ter nadere bepaling van eenige woorden, zoo als più allegro, sneller, più lento, langzamer.
 Pizzicato, getokkeld, alleen in gebruik bij strijkinstrumenten.
 Placidamente, { rustig, stil.
 Placido, {
 Plagalisch, afhankelijk, aanlennende.
 Plagiat, namaking, plundering.
 Plain chant, koraalgezing.
 Plainte, klagt, klaaglied.
 Plaisant, lustig.
 Plaisanteries, schertsende muziekstukken.
 Plaquer, aanslaan.
 Plectrum, het staaftje waarmede de snaren aangeslagen worden.
 Poche pochette, zak- of rokviool.
 Pochettino, { een klein weinigje.
 Pochetto, {
 Pochissimo, zeer weinig.
 Poco, een weinig.
 Poco allegro, eenigzins snel.
 Poco a poco, van lieverlede, tragsgewijze.
 Poco a poco accelerando, van lieverlede sneller.

- Poco forte, eenigzins sterk.
 Poco lento, eenigzins langzaam.
 Poco meno, eenigzins minder.
 Poco piano, eenigzins zacht.
 Poco più, iets meer.
 Poi, hierop, vervolgens.
 Poi a poi, van lieverlede.
 Poi segue, }
 Poi seguente, } hierop volgt.
 Point allongé, streep boven de noot.
 Point d'orgue, }
 Point de repos, } kadenz, fermate.
 Point final, sluiting, slot-fermate.
 Point sur la tête, punt boven de noot.
 Polacca, poolsche volksdans $\frac{3}{4}$ maat.
 Polka, boheemsche volksdans $\frac{2}{4}$ maat.
 Polonaise, zie polacca.
 Poly, veel.
 Polychord, instrument dat veel snaren heeft.
 Polyhymnia, de zangrijke, eene der muzen; aan haar
 wordt de uitvinding der lyra toegeschreven.
 Polyphonie, veelstemmigheid, het tegenovergestelde
 van homophonie.
 Polyphonium, veelstemmig muziekstuk.
 Pommer, zie bombardon.
 Pomposamente, }
 Pomposo, } statig, prachtig.
 Ponderoso, gewigtig.
 Ponticello, de kam van strijkinstrumenten, sul ponti-
 cello, beteekent bij strijkinstrumenten, dat men de
 strijkstok zeer dicht bij de kam moet voeren.
 Pont-neuf, straatmuzikant.
 Port de voix, voorslag.

- Portamento, het houden en dragen van den toon in de onderscheiden schakeringen.
- Portato, gedragen.
- Portée, de 5 notenlijnen.
- Posément, langzaam.
- Position, zie applicatuur.
- Positiv, klein orgel.
- Possibile, mogelijk
- Postludium, naspel.
- Potpourri, vereeniging van onderscheiden gedeelten van melodien en muziekstukken, quodlibet.
- Poussé, afgestoten; opstreek van den strijkstok.
- P.P, verkorting van pianissimo.
- Praeambulum, voorspel.
- Praecantor, voorzanger.
- Praefectus, voorganger, aanvoerder.
- Praefectus chori, voorganger, aanvoerder der schoolkooren.
- Präludiren, korte muzikale frase tot inleiding; ook wordt daarmede verstaan het lastige bluffen met ingestudeerde schitterende trekjes terwijl anderen bezig zijn met stemmen.
- Praeludium, voorspel.
- Pralltriller, zie mordent.
- Präparation, voorbereiding.
- Prästanten, de groote vooraanstaande orgelpijpen.
- Pratico, practisch, geoefend.
- Precettore di musica, muzijkmeester.
- Precipitamente,)
 Precipitando,)
 Precipitato,) haastig, gejaagd.
 Precipitoso,)
- Precisione, (con) met juistheid.
- Preghiera, gebed.

- Preludio, }
 Prélude, } praeludium, voorspel.
 Premier-dessus, eerste sopraan.
 Préparation, }
 Preparazione, } voorbereiding.
 Pressante, dringend, jagend.
 Prestamente, driftig, gezwind.
 Prestissamente, }
 Prestissimo, } ten snelste.
 Presto, snel, haastig.
 Presto assai, zeer snel.
 Presto prestissimo, zoo snel mogelijk.
 Prière, gebed.
 Prima, de eerste; ook eersten toon der ladder.
 Prima donna, eerste zangeres.
 Prima parte, eerste partij eener opera.
 Prima donna assoluta, zangeres uitsluitend voor de
 eerste partijen.
 Prima vista, van het blad, op het eerste gezigt.
 Prima volta, de eerste maal.
 Prime, de eerste toon van elken toonladder, interval van
 2 toonen op gelijke hoogte.
 Primo, de eerste.
 Primo uomo, eersten tenor; voorheen benaming van de
 eerste sopraan partijen (kastaat).
 Primitöne, grondtoonen.
 Principale, hoofdzakelijk.
 Principalstimme, solostem.
 Procella, zie tempestoso.
- Professore di musica, }
 Professeur de musique, } Professor, eerste onderwijzer
 in de muziek op voorname
 muzikscholen; in Frankrijk,
 Italië en Amerika noemt men
 aldus elk muziekmeester.

- Programma, opgaaf van uit te voeren muziekstukken.
 Progression, vooruitgang, voortgaande beweging.
 Prolation, verlenging van de waarde van een noot.
 Promptement, }
 Prontamente, } snel, haastig.
 Pronto, }
 Pronunciato, gesproken, bepaald.
 Proportion, verhouding.
 Prosae sequentiae, geestelijke latijnsche hymne, die met Paasschen of Pinksteren gezongen wordt.
 Prosodia, prosodie, metrische aanduiding der sylaben naar gelang van korthed of lengte.
 Prosodien, liederen ter eere van Apollo en Diana.
 Prosodik, betooningsleer.
 Provençales, ridderzangers uit de 12de en 13de eeuw.
 Psalmist, psalmzanger.
 Psaume, psalm, lofied.
 Psalmodie, intonatie der priesters voor het altaar.
 Psalter, een op het hakkebord gelijkend snaar-instrument.
 Psaltriaë, snarentuigspèelsters en zangeressen bij de oude Romeinen.
 Pubertät, manbaarheid.
 Pulpet, muziklessenaar.
 Punctus, zie punto.
 Punta, spits, punt.
 Puntato, gepunctueerd.
 Punto, punt, teeken dat de waarde der noot of pauze waarchter een punt gesteld is, met de helft vermeerderd.
 Pupitre, muziklessenaar.

Q.

- Quadrat, (♩) herstellingsteeken.
 Quadricium, zie quartetto.

- Quadrille, dans in zes afdeelingen, $\frac{2}{4}$ en $\frac{6}{8}$ maat; die afdeelingen zijn pantalon $\frac{6}{8}$, eté $\frac{2}{4}$, poule $\frac{6}{8}$, trenis $\frac{2}{4}$, pastourelle $\frac{2}{4}$, finale $\frac{2}{4}$.
- Quaudro, zie quartetto.
- Quadrupel-croche, 64ste noot.
- Quarta modi, } de onderdominant.
- Quarta toni, }
- Quarte, interval van 4 toonen, ook de A-snaar der viool.
- Quartettino, klein, ligt kwartet.
- Quartetto, kwartet; zangstuk voor vier stemmen; bij kamermuzijk stukken in 4 afdeelingen, gewoonlijk voor 2 violen, alt en bas, ook voor piano, viool, alt en violoncel.
- Quart de soupir, zestiende pauze.
- Quartfagott, is een kwart lager dan de gewone fagot.
- Quarto, a, de vierde.
- Quasi, gelijk, als, bijna.
- Quasi uno fantasia, gelijk eene fantasie.
- Quatre, } vier.
- Quattro, }
- A quatre mains, } voor vier handen.
- Alle quattro mani, }
- Quatricinium, klein muzikstuk voor 4 hoorns of trompetten.
- Quatuor, zie quartetto.
- Querstand, eene opklimming van 2 stemmen die hard klinkt doch die door akkoordverandering en stembuiging is te vermijden.
- Questo, a, deze, die.
- Quieto, rustig.
- Quinta modi, } bovendominant of kwint, interval van
- Quinta toni, } 5 toonen.

- Quinte, fransche benaming voor alt; ook van de E-snaar der viool.
 Quinterne, verouderde italiaansche luit.
 Quintetto, kwintet, muziekstuk voor 5 stemmen of instrumenten.
 Quintfagott, zoogenaamde dubbele of contrafagot; volgens anderen de een kwint hoogere fagottine genaamd fagot.
 Quintole, eene figuur uit 5 noten bestaande doch in waarde gelijk aan vier noten der maat.
 Quintuor, zie quintetto.
 Quodlibet, een vrolijk muziekstuk uit melodien van onderscheidene componisten zamengesteld.
 Quote, maatdeel.

R.

- Rabani, ook rabanna, handtrommel bij de negers.
 Rabbia, (con) met woede.
 Raddolcendo, verdubbeling.
 Raddoppiato, verdubbeld, tweemaal te spelen.
 Ragoke, kleine russische hoorn.
 Rall., verkorting van rallentando.
 Rallentamento, verminderende, verslappende.
 Rallentando, }
 Rallentato, } terughoudend, steeds langzamer.
 Ranz de vaches, kuhreigen, zwitsersch herderslied.
 Rapidamente, }
 Rapido, } snel, rasch.
 Rappel, egyptische handpauk.
 Rasgado, het arpeggiëren bij guitarspel.
 Rastral, }
 Rastrum, } instrument om muziklijnen te trekken.

- Rattenendo, }
 Rattenuto, } terughoudend, teruggelouden.
- Ravirando il tempo, het tempo bespoedigen.
- Re, D, tweede noot der grondtoonladder C.
- Re-majeur, D-dur.
- Re mineur, D-mol.
- Re dièse, dis, # voor d.
- Re bémol, des, b voor d.
- Re bémol majeure, des-dur.
- Recitativo, }
 Recitativo, } recitatief, spreekzang.
- Recitativo obligato, obligaaf recitatief.
- Recitativo parlante, of secco, eenvoudig recitatief
 begeleid door bas.
- Recitativo stromentato, recitatief begeleid door
 instrumenten.
- Rectus modus, juiste beweging.
- Redita, terugkeer, herhaling eener melodie.
- Redowak of redowazka, boheemsche dans, afwisselend
 in $\frac{2}{4}$ en $\frac{3}{4}$ maat.
- Reduciren, de harmonie van een veelstemmig muziek-
 stuk voor slechts weinige instrumenten inrigten.
- Reductio, omwerking als voren.
- Refrain, herhalingscouplet, slotvers.
- Regens chori, koordirecteur in de kerk.
- Register, }
 Regulae, } de trekkers ter zijde van kerkorgels, registers.
- Relatio non harmonica, zie querstand.
- Religiosamente, }
 Religioso, } religieus, plegtig.
- Reminiscenz, iets uit de herinnering, niet oorspronkelijk.
- Remplissage, aanvulsel, aanvullingstem.
- Renvoi, herhalingsteeken.

- Repercussio, herhaling in de fuga.
 Repetatur, men herhale, het moet herhaald worden.
 Répéter, herhalen.
 Répétition, } herhaling, proeve van een concert of
 Repetizione, } opera-uitvoering.
 Repetitionszeichen, herhalingsteeken.
 Repetitor, proef-directeur, directeur der repetitien.
 Replica, herhaling eener melodie, antwoord in eene fuga.
 Replicato, herhaald.
 Replik, de interval, die door omkeering van het accoord ontstaat.
 Repos, rustteeken.
 Réprise, herhaling van een hoofddeel, herhalingsteeken.
 Requiem, zielsmis, mis bij begrafenissen.
 Requisiten, alle kleine, bij de uitvoering eener opera benoodigde voorwerpen.
 Requisiteur, de persoon die met het zamenbrengen er van belast is.
 Resolutio, oplossing.
 Resonance, resonanz, terugklank, het medeklinken van een voorwerp.
 Resonanzboden, klankbord, de dunne plank die onder de snaren ligt van pianofortes.
 Resonner, klinken, galmen.
 Respiration, de ademhaling.
 Respiriren, ademhalen.
 Responsorium, het antwoord van het koor op het gezang van den priester voor het altaar.
 Retardation, oponthoud, vertraging.
 Retro, rugwaarts.
 Retrogradus, teruggaande.
 Reveil, morgensignaal om op te staan.
 Rf., of rfz., verkorting van rinforzando.

- Rhapsoden, in oud Griekenland rondtrekkende zangers.
 Rhapsodie, brokstuk.
 Rhapsodist, bijeenvoeger.
 Rhetorik, redekunst, voordragsleer.
 Rhythmen, maatgroepen.
 Rhythmik, leer van de muzikale tijdmaat.
 Rhythmisch, afgemeten.
 Rhythmische Rückung, verandering van de gewone
 toonmaat in de onevene maat.
 Rhythmometer, maatmeter.
 Rhythmus, toonverdeeling met betrekking tot de maat.
 Ribattuta, terugslag.
 Ricercare, preluderen.
 Ricercari, kerkmuzijk uit de 16de eeuw.
 Ricercata, kunstig bewerkte fantasie; ook preludium
 en meester-fuga.
 Ricercato, uitgezocht, bijzonder uitgewerkt.
 Ricordanza, herinnering.
 Ridotto, gereduceerd, uit een groot werk genomen.
 Rifiorimenti, willekeurige verfraaijingen in de voordragt.
 Rigore, } streng (in de maat).
 Rigoroso, }
 Rilasciando, slepend, terughoudend in de maat.
 Rilch, russische boereulier.
 Rinforzando, }
 Rinforzato, } versterkt, levendig, zeker.
 Rinforzo, }
 Ripienist, speler of zanger die alleen bij de tutti's
 meewerkt.
 Ripienstimme, stem die alleen bij retournels en tutti's
 intreedt; aanvullingstem.
 Ripresa, herhaling, herhalingsteeken.
 Risentito, uitdrukkingvol, levendig.

- Risolutamente, } beslist, krachtige voordragt.
 Risoluto, }
 Risolutissimo, ten krachtigste.
 Rissonante, klinkend, galmend.
 Rissonanza, klank, galm.
 Risonare, klinken, galmen.
 Risposta, antwoord in de fuga.
 Ristretto, in de engte der fuga.
 Risvegliato, opgewekt, vrolijk.
 Rit, verkorting van ritardando, ritardato, vertraagd,
 teruggehouden in de maat.
 Riten., verkorting van ritenente, ritenuto, vertraagd,
 teruggehouden in de maat.
 Ritornello, ritornell, een voor- tusschen- of naspel.
 Ritornellen, kleine volksliederen, der italiaansche berg-
 bewoners.
 Rituale, verordening van kerkelijke gebruiken.
 Riverso, zie rovescio.
 Rivolgimento, omkeering der stemmen bij dubbel
 contrapunt.
 Rivoltato, } van het omgekeerde notenblad zingen of
 Rivolto, } spelen.
 Roco, ruw, dof, heesch.
 Rollo, roffel op de trom.
 Romance, } Romance, eene kleine poëtische in muziek
 Romanza, } gebragte vertelling.
 Romanesca, italiaansche dans uit de 16de eeuw.
 Romanzesco, } romantisch.
 Romantique, }
 Ronde, geheele maatnoot.
 Rondeau, } muziekstuk, dat gewoonlijk uit 2 deelen
 Rondo, } bestaat, waarin het hoofdthema meermalen
 voorkomt; ook het slot van concert of sonate.

- Rondinetto, }
 Rondino, } een klein rondo.
 Rondoletto, }
- Rota, rad, kring; zie ook canon.
- Rotruenges, rondgezangen van de mystreels.
- Rotulae, kersgezangen.
- Roulade, passage of notenreeks in den zang meestal op ééne sylabe.
- Roulement, roffel van trommen en pauken.
- Roversio, zie rovescio.
- Rovesciamente, omkeering der stem bij dubbel contrapunt.
- Rovescio, omgekeerd, heen en terug te spelen.
- Rubato, geróofd, te kort gedaan aan de waarde der noot.
- Rullante, ruischend.
- Russe, russisch.
- Rustico, landelijk, boersch.
- Rutscher, van gelijke beteekenis als galop.
- Rythmik, zie rhythmik.

S.

- S. of Sin., verkorting van sinistra.
- Saccade, vasten druk met den strijkstok, zoodat in één streek 2 en 2 of 3 en 3 noten gespeeld worden.
- Saison, de tijd dat de muzikale wintervermakelijkheden duren.
- Salamanie, fluit bij de Turksche Derwischen in gebruik.
- Salm, van gelijke beteekenis als psalm
- Salmo, psalm, geestelijk lied.
- Salpinx, trompet bij de oude Grieken.
- Saltarello, hopsa; notenfiguur, ook romijnsche volksdans.
- Saltarelli, de tangens in de pianoforte.

- Salterio, hakkebord.
 Salto, sprong.
 Salve regina, zij gegroet Koningin! een kerklied aan de maagd Maria gewijd.
 Sambucistria, harpspeelers.
 Sanctus, (gedeelte der mis), heilig.
 Sans pedale, zonder pedaal.
 Saquebute, basbazuin.
 Sarabanda, Spaansche, met de menuet overeenkomende dans, in langzame en deftige beweging.
 Saut, sprong.
 Scala, toonladder.
 Scabellum scabillum, muzikinstrument bij de oude Romeinen.
 Scagnello, kam op strijkinstrumenten.
 Scemando, afnemend.
 Scena, { gedeelte van een operabedrijf.
 Scène, {
 Scherz., verkorting van scherzando.
 Scherzando, {
 Scherzevole, { schertsend.
 Scherzoso, {
 Scherzo, vrolijk muziekstuk.
 Schiettamente, { op eenvoudige manier, eenvoudig.
 Schietto, {
 Schisma, scheuring.
 Schlüssel, sleutel, teeken dat bij den aanvang van ieder muziekstuk gesteld wordt en waarnaar de noten hunne namen ontvangen. Zie verder de inleiding.
 Scioltezza, vaardigheid, vlugheid.
 Sciolto, vrij, ongedwongen, vlug.
 Scolia, heilig gezang voor feestelijke gelegenheden.
 Scordato, ontstemd.

Scordatura, verstemming van een instrument om moeilijke plaatsen gemakkelijker te maken.

Scorrendo, vloeiend van den eenen toon tot den anderen.

Scozzese, schotsch.

Sdegnante, versmadend, schamper.

Sdegnosamente, met verachting.

Sdegnoso, opvliegend, bits.

Sdruciolando, over de toetsen glijdende.

Se bisogna, als het noodig is.

Se piace, als het beliefd.

Seccarara, napolitaansche dans.

Secco, droog (korte aanslag).

Second-dessus, tweede sophraan.

Seconda volta, ten tweeden male.

Seconde, seconde.

Secondo partito, tweede stem.

Secunde, de tweede stem.

Secundiren, seconderen, de tweede stem spelen.

Seg., verkorting van segue.

Segno, teeken, zie dal segno.

Segue, het volgt.

Seguidilla, spaansche dans in $\frac{3}{4}$ maat.

Sei, zes.

Sem., verkorting van sempre.

Semi, half, klein, gebruikelijk bij zamengestelde woorden.

Semi-brevis, halve maatnoot.

Semi-croma, zestiende noot.

Semi-drapente, verminderde kwint.

Semi-diatesseron, verminderde kwart.

Semi-ditono, kleine terz.

Semi-fusa, achtste noot.

Semi-minima, vierde noot.

Semiographie, ook semeiographie, leer der muzijkale teekens of de kunst om toonen op noten te zetten.

Semi-ton, zie demi-ton.

Semi-tonium, halve toon.

Semi-tonium modi, geleidtoon.

Semi-tonium octavae, geleidtoon van het octaaf.

Semplice, eenvoudig.

Semplicemente, op eenvoudige wijze.

Sempre, steeds.

Sensibile, gevoelig.

Sensibilmente, op gevoelige wijze.

Sentimental, gevoelvol.

Sentimento, gevoel.

Senza, zonder.

Senza accompagnamento, zonder begeleiding.

Senza-fiori,

Senza ornamenti, { zonder versieringen.

Senza replica, zonder herhaling.

Senza sordino, zonder demper.

Septième, } septime, 7 toon van den grondtoon.

Septima, }

Septimen akkoord, septime accoord, vierklank bestaande uit grondtoon, terz, kwint en septime.

Septimole, } figuur van 7 noten van gelijke waarde

Septole, } als vier noten der maat.

Septuor, sextet, een zevenstemmig muzijkstuk.

Sequenz, vervolg.

Serenata, serenade, avondmuzijk.

Sereno, helder.

Serinetto, klein draaiorgel, tot het afrieten van vogels.

Serio,

Serioso, { ernstig.

- Serpent, } slangvormige pijp of buis, blaasinstrument
 Serpente, } voor de laagste baspartijen.
 Serrata, slotuitvoering.
 Sesquipedale, anderhalf voet.
 Sesta, sexte.
 Sestello, sextet.
 Settetto, zie septuor.
 Settima, septime.
 Severamente, strenge, naauwkeurige voordragt.
 Sexta toni, de zesde trap der toonsoort waarin gemodulerd wordt.
 Sexte, de zesde toon van den grondtoon.
 Sextetto, sextet, zesstemmig muziekstuk.
 Sextole, figuur bestaande in zes noten, die de waarde van 4 noten der maat hebben.
 Sextuor, zie sextetto.
 Sfz., verkorting van sforzando.
 Sforzando, } versterkt, plotseling zeer sterk.
 Sforzato, }
 Sforzando piano, plotseling sterk, daarop zwak.
 Sgallinacciare, galmen, gebrekkige manier van zingen.
 Si, de toon b de zevende trap van den grondtoon C-dur.
 Si, men; b.v. si replica, men herhale.
 Si bémol, de noot b.
 Si bémol majeur, B-dur.
 Si bémol mineur, B-mol.
 Si dièse. de noot B met een #.
 Si leva il sordino, men neme den demper weg.
 Si majeur, B-dur.
 Si mineur, B-mol.
 Si replica, men herhale.

- Si seque, men ga voort.
 Si tace, men zwijge.
 Si volga, men wende om.
 Siciliano, Siciliaansche herdersdans.
 Signalist, hoornist.
 Signaturen, de cijfers boven de basnoten, welke akkoorden aanduiden.
 Signe, teeken.
 Signes accidentels, toevallige teekens.
 Signum repetitionis, herhalingsteeken.
 Siguidilla, zie seguidilla.
 Silence, pauze.
 Silenzio, zwijgen.
 Silenzio perfetto, volkomen zwijgen.
 Sillet, zadel. kleine kam op den toets van strikinstrumenten.
 Sim., verkorting van simile, op dezelfde wijze voortgaan.
 Simplice, zie semplice.
 Sin al fine, tot aan het slot.
 Sincopa, zie syncope.
 Sino, tot aan.
 Sinfonia, sinfonie, een groot instrumentaal muziekstuk bestaande uit meerdere afdeelingen.
 Sinistra manu, met de linkerhand.
 Sirenengesang, sirenenzang, liefelijke, verleidelijke zang.
 Skalden, oude Skandinavische volksdichters.
 Skolien, tafel en drinkliederen der oude Grieken.
 Slargando, }
 Slargandosi, } uitdovende, verdwijnende.
 Slentando, }
 Smanioso, woedend, razend.
 Sminuendo, }
 Sminuito, } verminderd.

- Smorendo, }
 Smorzando, } uitdovende, wegstervende.
 Smorzato, }
 Smorfioso, versierd.
 Smorz., verkorting van smorzando.
 Soave, }
 Soavemente, } liefelijk, aangenaam.
 Soggetto, zin, thema, text van een muziekstuk.
 Sol. de toon G de vijfde trap van den grondtoon C-dur.
 Sol bémol, de noot ges.
 Sol bémol majeur, ges-dur.
 Sol dièse, de noot gis.
 Sol dièse mineur, gis-mol.
 Sol majeur, G-dur.
 Sol mineur, G-mol.
 Solenne, }
 Sollennemente, } plegtig.
 Solfa, toonladder.
 Solfège, zangoefeningen, zonder text, alleen op vokalen.
 Solfeggiamente, vokale oefeningen.
 Solfeggiare, solfegieren, toonladders zingen.
 Soli, meervoud van solo.
 Solito, op gewone wijze.
 Sollecito, bedroefd.
 Solmisare, zie solfeggiare.
 Solo, alleen (eene stem).
 Solosänger, } zangers en muzikanten die zich toegelegd
 Solospelers, } hebben op het voordragen van obligaat-
 stukken.
 Son, klank, geluid.
 Sonabile, dat klank heeft.
 Sonagliare, met klokjes rinkelen.
 Sonagliata, gerinkel.
 Sonaglio, klokje, schel.

- Sonamento, het klinken, spelen.
 Sonamento di stromenti, het bespelen der instrumenten.
 Sonante, klinkend.
 Sonare, klinken, geluid maken, schellen.
 Sonata, sonate, klankstuk, muziekstuk in twee of drie
 of vier afdelingen, elk van verschillend karakter.
 Sonata da chiesa, kerk-sonate.
 Sonatina, kleine sonate.
 Sonatore, instrumentspeler.
 Sonatrice, instrumentspeelster.
 Sonevole, klinkend, geluidmakend.
 Sonnet, klein lied.
 Sonometer, klankmeter.
 Sonoramente, {
 Sonore, } welluidend, helderklinkend.
 Sonoro, }
 Sons etouffés, gedempte toonen.
 Sons harmoniques, flageolettoonen.
 Sonus, klank, toon.
 Sopra, op of boven.
 Soprana, (corda), de kwint der viool.
 Soprano, diskant, bovenstem.
 Sopranstimme, sopraanstem, heeft omvang van de
 eengestreden c tot de tweegestreden a.
 Sorda, {
 Sordo, } gedempt.
 Sordamente, dof.
 Sordina, {
 Sordino, } demper, sordine.
 Sortita, introductie aria, aria bij het optreden.
 Sospirando, {
 Sospirante, } zuchtend.
 Sospirevole, }

- Sospiro, kwart pauze.
 Sost, verkorting van sostenuto, gehouden in de maat.
 Sostenuto, gehouden gedragen.
 Sotto, onder, daaronder.
 Sotto voce, zachte, halve, gedempte stem.
 Soubrette, de rol van de sluwe dienstmeisjes in opera of vaudeville.
 Souflerie, blaaswerk, windwerk in orgels.
 Souffleur, inblazer, voorprater.
 Souffleur d'orgues, orgeltrapper.
 Souffleuse, inblaaster, voorpraatster.
 Soupir, kwart pauze.
 Soupir de croche, achtste pauze,
 Soupir de double croche, zestiende pauze.
 Soupir de triple croche, 32^e pauze.
 Sourdine. demper.
 Soutenir, uithouden.
 Souvenir, gedachtenis, herinnering aan aangename melodien.
 Spagnoletta, soort van menuet.
 Spartito, partituur.
 Spassapensiero, mondtrom.
 Spatium, tusschenruimte.
 Spianato, eenvoudig, ongekunsteld.
 Spiccato, duidelijk, onderscheiden, afgezonderd.
 Spinetta, spinet, soort van klavier.
 Spirito, geest, ziel.
 Spiritosamente, } geestig, beziel.
 Spiritoso, }
 S. S., verkorting van senza sordino.
 S. T., verkorting van senza tempo.
 Stabat mater, eene hymne die aldus begint »Stabat mater dolorosa.» de zielsbedroefde moeder stond.
 Stacc., verkorting van staccato.

- Staccare, afstoten.
 Staccato, afgestoten.
 Stagione, eigenlijk het jaargetijde; gewoonlijk de operatijd.
 Stagione di cartello, de tijd, waarin groote opera's en ballets door artisten van den eersten rang worden opgevoerd.
 Stanza, stanze, afdeeling in coupletten van een dichtstuk.
 Steertstück, verouderde benaming van klavier.
 Stentando, weifelend.
 Stentato, gedwongen, moeilijk.
 Steso, uitgezet.
 Steso moto, bredere meer uitgezette beweging.
 Stilo, stijl, schrijfwijze.
 Stinguendo, uitdovend.
 Stiracchiato, } gerekt, vertraagd.
 Stirato, }
 Straccialando, } keuvelend.
 Strascicando, }
 Strascicato, } slepende, gesleept.
 Strascinando, }
 Strascinato, }
 Strascinando l'arco, met opgelegden strijkstok, als bij het tremolando, om de toonen niet van elkander te scheiden.
 Stavagante, afwijkend, bandeloos, dol.
 Stravaganza, afwijking, muziekstuk van zonderlingen aard.
 Strepito, leven, gedruisch.
 Strepitoso, gerucht makende, gedruisch makende.
 Stretta, het in snel tempo intredende laatste gedeelte.
 Stretto, naauw, eng.
 String., verkorting van stringendo, spoedend.
 Strisciando, er over heen glijden; den eenen toon bij den ander trekken.

- Strofa, strophe.
 Strombettare, de trompet blazen.
 Stromentato, geïnstrumenteerd.
 Stromenti di flati, blaasinstrumenten.
 Suave, liefelijk aangenaam.
 Sub, onder.
 Sub diapente, }
 Sub dominante, } onderkwint.
 Subitamente, }
 Subito, } snel, dadelijk.
 Subject, zie sujet.
 Subsemifusa, 32^e noot.
 Subsemitonium modi, geleidtoon.
 Suites, vervolgen van kleine muziekstukken.
 Sujet, leider der fuga.
 Sul, }
 Sulla, } zamenvoeging van su (op, over) en il of la (de).
 Sul punticello, bij de kam.
 Sul la tastiera, op den toets.
 Suono, de toon.
 Suoni armonichi, flageolettoon.
 Sussurando, suizelend, lispelend.
 Svegliato, vrolijk, opgewekt.
 Svelto, vrij, ongebonden.
 Symphonie, woordelijk, welluidende zamenstemming.
 Symphonion, een door Kaufmann uitgevonden instrument, (fluitwerk met klavierbegeleiding).
 Symphonisch, zamenklinkend.
 Syncoptatio, syncope, zamentrekking van maatdeelen.
 Syncopirten noten, zijn die noten, waarbij het ligte maatdeel met het zware verbonden wordt.
 Syntonisch, zamenstemmend.

T.

- T., verkorting van tasto, tenore, tutti.
- Taballo, pauk.
- Table d'harmonie, klankbodem.
- Tabor, }
 Taboret, } kleine handtrommel.
- Tace, }
 Tacet, } zwijgen, pauseren.
- Taci, }
- Taille, tenor; altviool.
- Taktinversion, maatomkeering.
- Talent, vatbaarheid van den geest in den tweeden graad,
 »zeer talentvol», komt reeds nabij het genie.
- Talon, het onderste gedeelte (slofje of hak) van den
 strijkestok.
- Tambourin, handtrom; ook volksdans in Spanje en in
 zuidelijk Frankrijk, $\frac{3}{4}$ maat.
- Tambouriner, trommelen.
- Tambourineur, trommelslager.
- Tamburello, }
 Tamburello, } kleine moorsche trom met schelletjes.
- Tambourino, trommelslager.
- Tamburo, kleine militaire trom.
- Tamtam, indische handtrom van koper, wordt met een
 klepel geslagen.
- Tangenten, in het klavier de stiften die tegen de
 snaren slaan.
- Tanto, veel, zeer veel.
- Tarantella, snelle italiaansche dans.
- Tardando, even als ritardando.
- Tastatura, }
 Tastiera, } de klaviatuur of gezamenlijke toetsen van
 piano's of orgels.

Tasto, de toets, greep.

Tasto solo, de toets alleen, uitdrukking gebruikelijk bij het generaal basschrift.

Tatto, maat.

Teatro di gran cartello, theater van den eersten rang.

Teatro diurno, theater waar bij daglicht gespeeld wordt.

Technik, kunstleer.

Technischer ausdruck, kunstuitdrukking.

Tedesco, duitsch.

Te deum laudanus, wij loven U o God.

Tema, thema, stof, onderwerp.

Tempestosamente, } onstuimig.

Tempestoso,

Tempête, onstuimige dans in $\frac{3}{4}$ maat.

Tempo, maat, tijdmaat.

Tempo commodo, gemakkelijke maat.

Tempo di ballo, dans tempo.

Tempo di marcia, marsch tempo.

Tempo di menuetto, polonaise tempo.

Tempo di prima, beweging als in het eerste gedeelte.

Tempo frettoloso, steigend, toenemend tempo.

Tempo giusto, juiste tempo.

Tempo ordinario, gewoon tempo.

Tempo perduto, zie tempo rubato.

Tempo primo, in eerste beweging.

Tempo regiato, het loslaten van het tempo ten einde eenige versieringen te kunnen aanbrengen.

Tempo rubato, beroofde maat, een noot langer aanhouden ten koste van een andere.

Temps faible, ligte maatdeel.

Temps fort, zware maatdeel.

Ten., verkorting van tenuto, tenue.

- Tendrement, }
 Teneramente. } teder, tederlijk.
 Tenero, }
 Tenerezza, tederheid, gevoeligheid.
 Tenore, tenor, de hoogste natuurlijke mannenstem,
 waarvan de omvang is van c tot de eens gestreken g.
 Tenore clef, tenorsleutel, staat op de 4^e lijn, en
 heet c.
 Tenore buffo, tweede (komische) tenor.
 Tenue, }
 Tenuto, } gehouden, gedragen.
 Ter, }
 Tre, } driemaal.
 Termini tecnici, kunsttermen.
 Terpodion, in 1816 uitgevonden door Buschmann; een
 klavierinstrument op de piano gelijkende.
 Terpsichore, de muze van den dans, afgebeeld met
 handpauk en schellen in een dansende houding.
 Tertia, terts.
 Terzdecimole, figuur van 13 noten ter waarde van 8.
 Terzetto, driestemmige compositie.
 Tetrachord, toonsysteem van 4 toonen.
 Thalia, de muze van het blijspel en luimige dichtkunst.
 Thema, zie tema.
 Theoretiker, wetenschappelijk musicus, zonder uit-
 voerend kunstenaar te zijn.
 Theorie, wetenschap der toonkunst.
 Thesis, neêrslag der maat, zie arsis.
 Threnodie, treurzang.
 Tibia, fluit,
 Tibicines, fluitblazers.
 Timb., verkorting van timbales, pauken.
 Timbalier, paukenslager.

Timbre, kleur der klank.

Timorosamente, }
 Timoroso, } verschrikt, angstig.

Timp., verkorting van timpani, pauken.

Timpanist, paukenslager.

Timpanon, hakkebord.

Tintement, }
 Tintino, } naklank.

Tiorbo, basluit.

Tirannas, volksliederen der Spanjaarden.

Tirato, getrokken, gerekt.

Tiré, afstreek.

Tiré, op titelbladen, getrokken uit werken.

Toccata, verouderde benaming van orgelmuzijk nagenoeg gelijk aan caprice.

Toccatina, dergelijk klein muzijkstuk.

Tonart, toonsoort. De gemakkelijkste wijze om de toonsoort te kennen waarin men speelt is: als kruizen aangeteekend zijn, wanneer men een halve toon hooger neemt dan het laatste kruis; b.v. staat er één kruis (fis) dan is G-dur grondtoon; bij twee kruizen is cis het laatste, alzoo D-dur grondtoon, enz. Bij de molteekens moet men het voorlaatste nemen, staan er twee molteekens bes en es dan is de grondtoon B-dur, drie molteekens bes, es, as alzoo es grondtoon enz. (1).

Tonatilla, spaansch volkslied.

Ton bas, lage toon.

(1) Met de mol-toonsoorten gaat dit echter niet, daar deze eene kleine terts lager zijn dan de dur-toonsoorten. Men zou in dat geval eerst twee toonen hooger kunnen nemen.

- Ton haut, hooge toon.
 Ton générateur, hoofdtoonsoort.
 Tonika, } grondtoon der toonsoort.
 Tonique, }
 Ton majeur, dur-toonsoort.
 Ton mineur, mol-toonsoort.
 Tonologie, de leer der toonen.
 Tonometer, toonmeter.
 Tons de la trompette, } bijvoegingen, bladen voor
 Tons du cor, } hoorn en trompet.
 Tonsystem, reeks van muzikale toonen in afgemeten
 orde gesteld.
 Tosto, spoedig, haastig.
 Touche, aanslag, toets.
 Tr., verkorting van triller.
 Trainé, gesleept, gebonden.
 Trait, snelle notenreeks.
 Trait d'harmonie, akkoordenreeks.
 Trait de chant, melodische zin.
 Tranquillamente, } rustig.
 Tranquillo, }
 Transcription, het overbrengen van een zangstuk voor
 piano of ander instrument.
 Transitio, overgang.
 Transitus, doorgang.
 Transposer, } het overbrengen van een muziekstuk
 Transponiren, } in een andere toonsoort.
 Transposition, transponering, overzetting in een andere
 toonsoort.
 Transcinando, slepend.
 Traversière, dwarsfluit.
 Tre, drie, driemaal.
 Trem., verkorting van tremolo.

- Tremando, } bevend, sidderend.
 Tremolando, }
 Tremoliren, tremuleren, beven.
 Tremolo, } beving.
 Tremulo, }
 Triaden, } drieklanken.
 Trias, }
 Trias deficiens, verminderde drieklank.
 Trias harmonica, harmonische drieklank.
 Tricinia, tricinen, driestemmige muziekstukken.
 Trilletta, kleine triller.
 Trillo, triller.
 Trillo caprina, bokstriller.
 Trio, driestemmig instrumentaal muziekstuk; ook als
 aanhangsel van sommige stukken, bij polinaises,
 menuetten, enz.
 Triole, grootere noten die in plaats van twee in drie
 gedeeld zijn; b.v. een vierde in $\frac{3}{8}$.
 Triomphant, } triumpherend, overwinnend.
 Trionfante, }
 Tripedisono, guitarrehouder.
 Triple, driewerf.
 Triple croche, 32^e noot.
 Trisemitonium, de kleine tert.
 Trivial, gemeen, alledaags.
 Tromb., verkorting van trombone.
 Tromba, trompet.
 Tromba spezzata, basbazuin.
 Trombadore, trompetter.
 Trombone, basuin of basuinblazer.
 Tromp., verkorting van trompet.
 Trompette a clefs, klephoorn, trompet met kleppen.
 Troppo, te veel.

Troubadours, dichters en minnezangers uit de 11-14 eeuwen.

Tuba, op de bazuin gelijkend instrument, de sterkste en diepste bas, 16 voet toon.

Tumultuoso, stormachtig, bewogen.

Turco, turksch.

Tutta la forza, met alle kracht.

Tutte corte, alle snaren.

Tutti, alle stemmen vereenigd, koor.

Tympanistra, paukenslager.

Tympanum, } pauken.

Tympano, }

Tyroliennes, tiroische liederen.

U.

U. C., verkorting van una corda.

Uguale, gelijk.

Un, }

Una, } een, eene.

Uno, }

Una corda, op ééne snaar.

Unca, achtste noot.

Undecime, de 11de toon van den grondtoon af.

Undulazione, het beven van den toon bij strijk-instrumenten, door het bewegen van den opgezette vinger.

Un pochettino, een klein weinig.

Un poco, een weinig.

Un poco più, iets meer.

Unis., verkorting van unisono, eentoonig, ook tutti.

Unisonus, eenklank.

Unitamente, overeenstemmend.

Ut of do, de eerste toon van de ditatonische ladder
C-dur.

Ut bémol, ces.

Ut dièse, cis.

Ut dièse majeur, cis-dur.

Ut dièse mineur, cis-mol.

Ut supra, als boven, als vroeger.

V.

V., verkorting van voce.

Va., verkorting van viola.

Vaceto, snel, gezwind.

Vacillando, wankelend.

Valeur, {
Valore, { waarde.

Valse, wals.

Var., verkorting van varié.

Variation, {
Variazioni, { variatiën, veranderingen van een thema.

Variato, {
Varié, { veranderd, gevarieerd.

Vaudeville, zangspel.

Vc., verkorting van violoncelle.

Veemente, hevig, sterk.

Veitstanz, in krankheid ontaarde danswoede die tusschen
de 12e en 14e eeuw in Duitschland meermalen voorkwam.

Veloce, {
Velocemente, { snel, vlug, vliegend.

Velocissimamente, {
Velocissimo, { ten snelste.

- Velocita, gezwindheid.
 Veni sancto spiritus, overoud kerkgezag.
 Ventil, luchtklep.
 Venusto, liefvallig.
 Versetto, strophe, vers.
 Vertatur, } men wende om.
 Verte, }
 Vezzosamente, } hartelijk, innemend.
 Vezoso, }
 Vibrazione, trilling, vibratie.
 Vibrato, getrild.
 Vibriren, het doen trillen der snaren.
 Vicenda, wisseling.
 Vicenda, }
 Vicendevole, } afwisselend, afwisselenderwijze.
 Vicendevolmente, }
 Vide, } zie (wanneer iets weggelaten is enz.)
 Vidi, }
 Vietato, verhinderend, weigerend.
 Vigorosamente, } sterk, krachtig.
 Vigoroso, }
 Vilanello, een oude landelijke dans met zang.
 Vinetten, drinkliederen.
 Viola, viola di braccio, viole, violet, bratsche, alt-
 viool, zie alto viool.
 Viola d'amore, liefdesviool, van de grootte van een alt
 met 10 snaren, waarvan zes darmsnaren en vier
 besponnene.
 Viola di gamba, zie gambe.
 Violentemente, }
 Violento, } geweldig, hevig.
 Violino, viool.
 Violino piccolo, kwartviool.

- Violino di pochetto, zakviool.
 Violino primo, eerste viool.
 Violino secundo, tweede viool.
 Violoncelle, } basviool, violoncel, is een octaaf lager
 Violoncello, } dan de alt-viool.
 Violone, contrabas.
 Virtuoso, virtuoos, meester in de kunst.
 Virtuosität, meesterschap.
 Vista, (a prima vista) op het eerste gezicht van het blad
 spelen of zingen.
 Vistamente, vite, snel, rasch.
 Vivace, levendig.
 Vivacetto, een weinig levendig.
 Vivacissimo, zeer levendig.
 Vivacità, levendigheid.
 Vivamente, levendig, frisch.
 Viva voce, met luiderstem.
 Vivente, levendig.
 Vivezza, levendigheid.
 Vivido, levendig, vrolijk.
 Vivo, levendig.
 Vo., verkorting van violino.
 Vocale, met de stem, zang.
 Vocalezzare, vocaliseren, met klanken (vokalen) zang-
 oefening houden.
 Vocalezzo, stemoefening.
 Vocalmusik, zangmuzijk.
 Voce, stem.
 Voce di petto, borststem.
 Voce di testa, hoofdstem.
 Voce granita, ronde, volle, kernachtige stem.
 Voce intonata, zuivere stem.
 Voce pastosa, volle, buigzame stem.

Voci
 Voci
 Volg
 Vola
 Vola
 Vola
 Vola
 Vol
 Vol
 Voc
 Voc
 p
 Vol
 Vol
 Vol
 Vo
 Vo
 Vo
 Vo
 Vo
 Vo
 V.

Xy
 Xy

Y

Vocina, kleine, schrale stem.

Vocione, groote straatzangersstem.

Volglia, verlangen.

Volante, vlugtig.

Volate, }
Volatino, } kleine loopjes ter versiering.

Volta, }
Volte, } b.v. la prima volta, de eerste keer.

Voce rauca, ruwe stem.

Voce spiccata, stem, waarvan de toonen duidelijk en
parelachtig ten gehoor worden gebracht.

Voltare, omkeeren, omwenden.

Volti, wend om, keer om.

Volti subito, keer snel om.

Volubile, }
Volabilmente, } vlugtig, onbestendig.

Vorschlag, voorslag, kleine noten ter versiering.

Vox, stem.

Vox acuta, hooge, scherpe stem.

Vox nasalis, neusgeluid, neusstem.

V. S., verkorting van volti subito.

X.

Xylocarphon, }
Xylharmonicon, } hout en stroo harmonika, uitge-
vonden in 1810 door Uthe te
Sangerhausen.

Y.

Yo, indiaansche fluit.

Z.

Zampogna, schalmei.

Zapateado, spaansche volksdans.

Zelo, ijver.

Zelosamente, { ijverig, vurig.

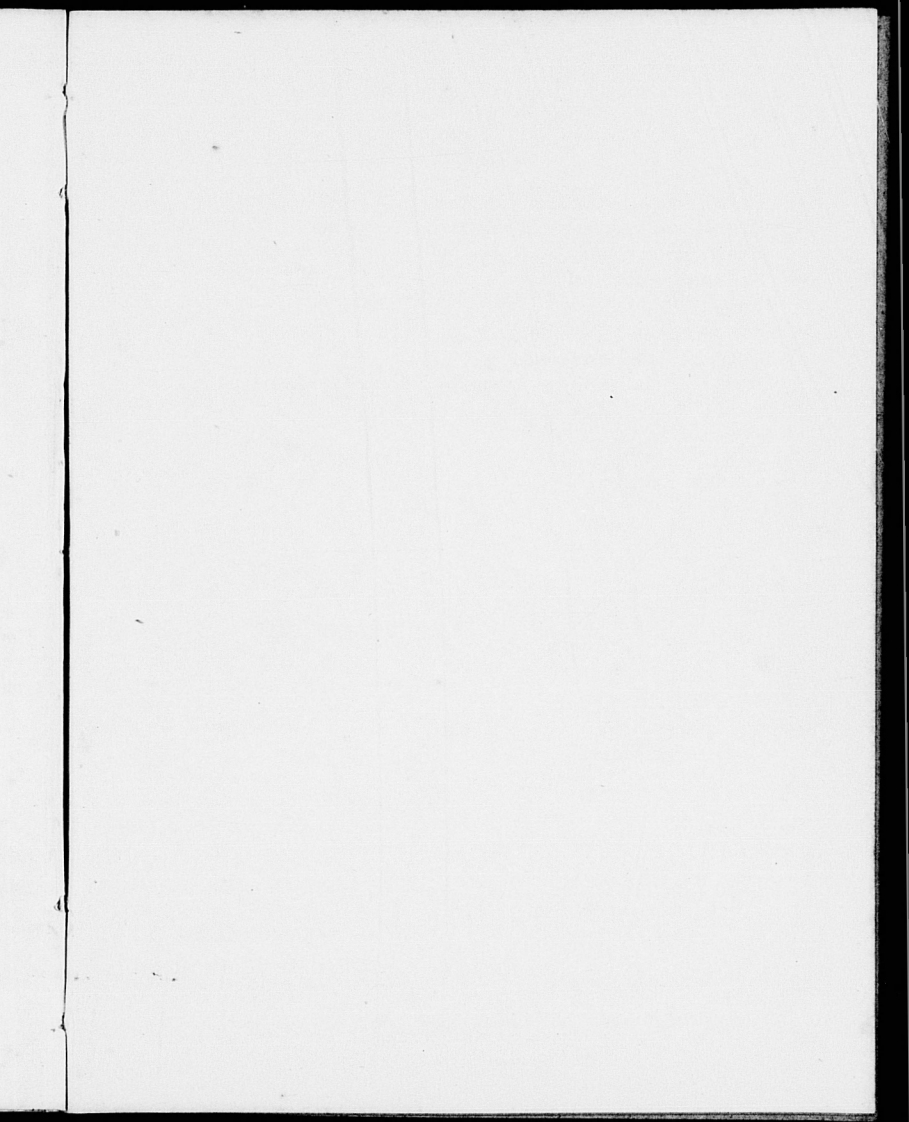
Zeloso,

Zingaresca, zigeunerlied.

Zoppo, lam, hinkend.

Zufolo, italiaansche benaming voor flageolet.

es	is	vorr	c	es	is	c
g	—	bus	.	e	—	g
g	—	as		fis	—	a
g	—	g		B	—	d
e	—	f		cis	—	e
d	—	e		es		
c	—	d		bes mit		c
b	—	c		a	—	g
a	—	si b		e	—	d
sol	—	la b		b	—	a
fa	—	sol	+	fis	—	e
mi	—	fa		c		
re	—	mi	HH			
do#	—	re				
si	—	do				
la	—					

a
d
e
e
g
d
a
e
e

